

9572

3182

3182

LIBRARIUS

LIBRARIUS

LIBRARIUS

FABULA
DE
REGINA SABAEA APUD AETHIOPEB.

DISSERTATIO INAUGURALIS

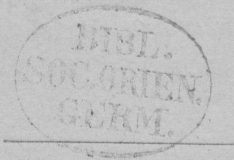
QUAM CONSENSU ET AUCTORITATE AMPLISSIMI PHILOSOPHORUM
ORDINIS IN ACADEMIA FRIDERICIANA HALENSI CUM VITEBERGENSI
CONSOCIATA AD SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES
RITE IMPETRANDOS D. XVII. MENS. IAN. A. MDCCCLXX. HOR. XI.
UNA CUM THESISIBUS A SE PROPOSITIS PUBLICE DEFENDET

AUCTOR

FRANCISCUS PRAETORIUS,
BEROLINENSIS.

OPPONENTIBUS:

AUGUSTO MUELLER PHIL. DR.
ROEMER PHIL. STUDIOBO.

HALIS,

TYPIS ORPHANOTROPHEI.

REGINA SABAEA APUD AETHIOPIES

UNIVERSITÄT LEIPZIG

VERGLEICHENDE LITERATURGESCHICHTE
DER AETHIOPIER
VON
DR. phil. ERNST RIEDEL
LEIPZIG
VERLAG VON B. G. TEUBNER
1881

UNIVERSITÄT LEIPZIG

VERGLEICHENDE LITERATURGESCHICHTE
DER AETHIOPIER
VON
DR. phil. ERNST RIEDEL
LEIPZIG
VERLAG VON B. G. TEUBNER
1881

WALLIS

P R A E F A T I O.

Libro aethiopico **ክብረ፡ንገሥት፡** i. e. *Gloria regum*¹ dicto duae potissimum res tractantur, gloria regum Aethiopiae et gloria Zionis coelestis sanctae; itaque pseudoauctor vel potius pseudointerpres huius libri in epilogo dicit: **ፀዕዎኹ፡ብዙኝ፡በእኝተ፡ክብረ፡ለሀገረ፡ኢትዮጵያ፡**
በእኝተ፡ፀሓታ፡ለጸዮኝ፡ሰዓዖዊት፡ወበእኝተ፡ክብረ፡ንገሥ፡
ኢትዮጵያ፡። „multum operae impendi propter gloriam terrae Aethiopiae, propter exitum² Zionis coelestis et propter gloriam regis Aethiopiae.“

Zion enim coelestis sancta appellatur ab Aethiopibus Arca legis Dei (**ተሮተ፡ሕን፡ለእገዚአብሔር፡**), quam e templo Hierosolymitano Salomonis tempore ab antiquo quodam Aethiopiae rege abreptam in sanctissima Axumae ecclesia etiamnunc asservari Aethiopes credunt. Conferas quae hac de re affert *Isenberg* in glossario amharico sub voce **ተሮት፡**. Quem regem filium Salomonis et reginae illius fuisse arbitrantur, quae in Veter. Test. (I. Reg. X, 1 et II. Paralip. IX, 1) **ጸጳሠ - ገጌኃ**, in Novo autem Testamento (Matth. 12, 42 et Luc. 11, 31) *βασίλισσα νότον* vocatur et quam Aethiopiae reginam fuisse asserunt. Ab hoc reginae Sabaeae Salomonisque filio omnes Aethiopiae reges originem trahunt usque ad finem saeculi decimi octavi p. Ch. quo tempore regnum aethiopicum diu iam labefactum plane dilapsum est. Sola gens Zagaea quae annis 960—1300 rerum potita est a stirpe salomonea oriunda non fuit, quam ob rem senioris aetatis in annali-

1) Antiquissimis iam in Abessinia viatoribus hic liber innotuit, cf. Wahrhafter Bericht von den Landen des Priesters Johann etc. durch F. Alvarez, Eisleben 1566. p. 155 sqq. — Hiobus Ludolfus in Historiae Aethiopiae libro II., cap. III. hoc de libro duce Tellezio agit, doluit enim quod librum aethiopicum ipsum nancisci non potuit.

2) scil. transmigrationem Zionis ex Hierosolymis in Aethiopiam.

bus illegitima gens vocatur. Cum nostro denique tempore Kasa (sive nomine sollemni Theodorus II.) aliquamdiu regnum aethiopicum restituisset, se quoque antiquae illius salomoniae familiae prolem esse praedicabat et priscorum regum sigillum, leonem symbolum Iudae sibi vindicavit, neque enim nesciebat a populo aethiopico prolem salomoniae tantum reges agnoscere. —

Ignotus huius libri auctor ab ipsis 318 orthodoxis Nicaeae¹ congregatis patribus de hisce rebus quaesitum atque disputatum esse fingit, librum kebranagast concilii nicaeensis pseudoacta nominare igitur possit. Incipit liber explicatione et narratione 318 orthodoxorum „de gloria et magnitudine et decore quemadmodum Deus Adae liberis dedit, praesertim de magnitudine et gloria Zionis, arcae legis Dei quam ipse fecit et fabricatus est in conclavi sanctuarii sui ante totam angelorum hominumque creationem; consensu enim et voluntate et coaequalitate fecerunt Pater et Filius et Spiritus Sanctus Zionem coelestem, sedem magnificentiae suae. Et postea dixit Pater filio suo et Spiritui sancto: Faciamus homines ad formam et similitudinem nostram!² Et consenserunt et delectabantur hoc consilio. Dixitque Filius: Ego induam carnem hominis; dixitque Spiritus Sanctus: Ego habitabo in corde prophetarum et iustorum. Et hic consensus et foedus factum est in Zion, sede magnificentiae eorum.... Et haec est gloriatio nostra et fides nostra et spes nostra et vita nostra: Zion coelestis.“

Iam patres sese ipsos adhortantur ut meditentur quisnam omnium regum lege institutionibus gloria magnitudine excellentissimus sit? „Surrexit Gregorius Thaumaturgus³ (ἸΓΓΓΡ·ἦ:ἦΛ:ΘΖΗΓ:), qui in foveam deiectus est propter amorem martyrii Christi; quindecim annos in miseria manebat. Ille igitur dixit: Cum in fovea essem hac de re et de stultitia regis Aramaeorum meditatus sum.“ Iam historiam gentis humanae sacro codice omnibus notam usque ad Davidi regis aetatem breviter exponit; mul-

1) Nusquam quidem Nicaeae urbis nomen occurrit, de 318 orthodoxis (ἸΠΙΘΞΓ·†ΘΖ:Υ·ΡΘΛ·†:) tantum auctor loquitur. Ceterum eadem res de ፋትሐ:ጊገሆት: libro haud minus celebri fertur, cf. Dillmann. codd. aethiop. bibliothec. Bodl. oxon. p. 25 et Arnold: Libri Aethiopici Fetha Negest Caput XLIV, p. I.

2) Genes. I, 26. Vides igitur, Aethiopem eorum sententiam sequi, qui pluralem ܩܘܕܫܘܬܐ trinitate Dei explicant.

3) Gregorium Thaumaturgum iam anno 270 p. Chr. diem supremum obisse notum est, concilii igitur Nicaeensis particeps non fuit.

tae quidem commentitiae res in Gregorii narratione occurrunt praesertim de Zione arca legis Dei. Postquam patres omnia de quibus Gregorius locutus est probaverunt, surgit Demâtjos (i. e. Domitius, Timotheus?) quidam Constantinopolis patriarcha atque a se librum in S. Sophiae ecclesia¹ inventum esse dicit. Quaeque in hoc libro leguntur, historia itineris reginae austri ad Salomonem, origo regum Aethiopiae, translatio Zionis in Abessiniam, accessio Aethiopum ad unius Dei cultum a Dematio patribus narrantur. Postquam alius quidam Dematius Antiochenus de dignitate regum Aethiopiae pauca dixit, rursus Gregorius Thaumaturgus surgit visionesque sibi a Deo inspiratus magnam partem propheticas et eschatologicas et non sine poetico quodam fervore in medium profert. Omnia a patribus approbantur.

Fabula de itinere reginae Sabaeae ad Salomonem apud multos orientis populos divulgata, multisque ab iis additamentis exornata originem a vet. Test. (I Reg. X, 1—13 et II Paral. IX, 1—13) trahit. Omnes fere veteris test. perscrutatores Sabam in Arabiae meridianis quaerendam esse censent; sic ipsis Iudaeorum excellentissimis exploratoribus placebat, Graecorum quoque Romanorumque doctissimi orbis descriptores populum Sabaeum Arabiae meridianos fines incolere commemorant; itaque Lutherus quoque vocem שַׁבָּי verbis Reich Arabien vertit. Unus tantum Flavius Iosephus (antiq. VIII, 6) Aegypti et Aethiopiae illam reginam fuisse contendit, quae Iosephi sententia fortasse vocibus שַׁבָּי et סַבָּי per errorem mutatis orta est, סַבָּי enim Meroes pristinum nomen fuisse fertur. Nomen reginae Nicaulen vel Nicaulin fuisse dicit, sic enim ab Herodoto illam nominari contendit, sed alio hac re gravi in errore Iosephus versatur cum Herodotus non Nicaulen sed Nitocrin hanc reginam nominet. Nihilominus complures explanatores Iosephi auctoritatem secuti reginam Sabae reginam Aethiopiae fuisse affirmant. At Wahl quidem (Der Koran p. 346) regnum Sabaeum in Idumaeae finibus quaerendum esse censet. Insigni doctrina de hac re disputaverunt Pineda (de rebus Salomonis) Bochartus (Phaleg. II, 26) Ludolfus (Hist. Aethiop. II, 3).

Quonam loco simplex sacri codicis historia prima additamenta acceperit quaerentes libros rabbinicos eorum fontem esse invenimus; duo enim in primis veteris Test. loci haud scio an consulto a Iudaeorum magistris falso explanati sint ut eo magis Salomonis sapientia gloria potentia elevarentur. Qui

1) Rursus igitur anachronismus occurrit, eodem enim anno 325 p. Chr. quo concilium Nicaeense convocatum est, a Constantino imperatore huius ecclesiae fundamenta iacta sunt.

loci I Reg. IV, 33 et Ecclesiastes II, 8 sunt quorum ex priore intelligendum esse censebant bestiarum linguae Salomonem peritum fuisse, alterius loci perobscura vocabula *שְׂדֵדָה* וְשִׂדְדוֹת vocabulo *שֵׁד* (daemon) interpretabantur. Hoc modo divulgata illa opinio orta est, Salomonem non solum bestias sed etiam daemones imperio suo coercuisse (cf. Zeitschr. d. D. Morg. Ges. IV, p. 424); explicatur quoque hoc modo exornata illa Iudaeorum fabula in altero Esthærae targumo narrata reginam gallo a Salomone misso invitatum esse ut Hierosolymam proficisceretur; quam fabulam paucis omissis germanice versam legere licet in Geigeri libro „Was hat Muhammed aus dem Judenthume aufgenommen?“ p. 186. Haec est eadem fabula quam Muhammedus in Kuranum (sura 27) paucis tantum mutatis¹ recepit, qua re factum est ut omnes Muhammedi religionis sectatores fabulam cognoscerent et de eius veritate iis persuasum esset. Sed vix dubitari potest quin iam ante Muhammedi aetatem fabula de regina Sabaea inter Arabes divulgata fuerit; cum enim labente palaestinensi civitate Iudaei in omnes orbis regiones dispergerentur, eorum permulti in Arabiam quoque properabant. In meridianis praesertim huius terrae regionibus mox magnam gravemque auctoritatem nacti sunt quin etiam Homeritarum reges aliquamdiu eorum religionem sequebantur. Sic in his quoque plagis vetus testamentum rabbinorumque libri innotuere. Quem ad modum antea Iosephus reginam Sabae cum illa Aegyptiorum Nicaule vel Nitocri componendam esse censebat sic Homeritae illam cum antiqua quadam Iemanae regina quae plerumque بلقيس² nominabatur componebant. Cuius reginae pater plerumque Hadhâd Homeritarum rex nominatur, mater eius dea (ابنة ملك الجن) fuisse fertur.³ Multae res fabulosae narrantur de

1) Gallus praesertim fabulae Iudaicae apud Muhammedum in upupam mutatus est. — Ex ultimis fabulae verbis nova quaedam orta est, quam legere licet apud Wahl, Der Koran p. 349 adnot.

2) De huius nominis origine Nešvânus in libro شمس العلوم dicto haec refert: وبلقيس اسمان جعلها اسما واحدا مثل حضرموت وبعث بك وذلك ان بلقيس لما ملكت الملك بعد ابيها الهددها قال بعض حمير لبعض ما سيرة هذه الملكة من سيرة ابيها فقالوا بلقيس اي بالقيس فسميت بلقيس. Maiore profecto quam Arabs ingenii acumine de Sacyus (Chrest. Arab. III. p. 530) Bilqisae nomen ex Nicaulis nomine ortum esse censet.

3) Reginam ipsam ab Homeritis velut deam cultam esse Fresnel suspicatus est, cf. Ritter, Arabien I, p. 865 sqq.

maxima huius reginae potentia de altitudine throni de permagno eius exercitu; daemones etiam in eius potestate positos fuisse affirmant. Haec Homeritarum vernacula fabula cum rabbinorum coniuncta aliud iam novum additamentum accepit, cum enim reginae filios fuisse traderetur hos filios cum Salomone eam generasse existimabant quomodo fabula de nuptiis Salomonis et Bilqisae et de imperio Salomonis Iemanensi orta est, sed cum in Kurano nihil de hac re occurrat a multis islamiticis scriptoribus negatur. Praeterea hac iudaicae et homeriticae fabulae coniunctione effectum est ut gloria Salomonis cuius elevandae causa fabula a Iudaeis scripta et postea aucta est magis evanesceret et gloria reginae ipsius et antiqui Homeritarum regni potius celebraretur. Usque adhuc mirabilia multa de ea narrantur; si viator in Iemanae plagis ingentes arcium palatiorumque muros dirutos admirans ex incolis quaerit quinam homines olim tot tantaque monumenta extruxerint, respondent ei: Non homines sed daemones ea aedificaverunt iussu Sulaimani et Bilqisae (cf. Osiander in Zeitschr. d. D. M. Ges. X. p. 20. Kremer, Die südarab. Sage). Notum est Aethiopiae regem Kalebum initio sexti p. Chr. saeculi regnum Homeritarum sibi subiecisse, sed iam ante hoc tempus Aethiopes et Homeritas saepe armis congressos esse et Abessiniae reges saepe urbes maritimas quasdam Iemanae imperio tenuisse constat, quin etiam in inscriptionibus quibusdam Homeritarum reges sese appellant; sine dubio autem mercatura quoque et commercio Abessinia et Iemana remotissimis iam temporibus coniuncta erant. Sic fieri potuit ut Aethiopes quoque illius de regina Sabaea fabulae cognitionem acciperent; cum novo quoque testamento haec regina laudetur libenter Aethiopes christiani sibi illam vindicabant quod eo facilius fieri potuit quod angusto tantum freto Iemana ab Abessinia separata persaepe ut modo diximus pars regni aethiopici erat. Apud Aethiopes regina Sabae cum Mâkedâ prisca Aethiopiae regina quae in indicibus regum quibusdam sextum locum occupat confundebatur (cf. Zeitschr. d. D. M. Ges. VII. p. 341). Nomen filii eius et Salomonis gravissimum testimonium est, ex Arabia in Aethiopiam nostram fabulam migrasse, nam iam H. Ludolfus nomina አብነ : ለሐኪም, vel ሲይ : ሐኪም, vel ሲይ : ለሐኪም; iure nihil aliud esse dixit nisi ابن الحكيم i. e. Filius sapientis (sc. Salomonis).¹ Alterum huius filii nomen ዮሀንስ : ሲይ : ለሐኪም vel ዮሀንስ :

1) de Sacyus et Arabum et Aethiopum fabulis nimiam auctoritatem attribuens sine Iudaeorum auctoritate vernaculis tantum traditionibus eas inniti censet; cui sententiae iure adversatur Renan in Histoire des langues sémitiques, sec.éd. p. 318.

(etiamnunc ab Aethiopibus usitatum) adhuc nondum recte explicatum esse censeo;¹ mihi quidem videtur corrupto proferendi modo illud nomen ex **ጊዜ፡ልክዳ**: ortum esse. Sollemni nomine **ደዋት**: ille filius vocatur. Sed fabulam ab Arabibus acceptam Aethiopes haud paullum mutaverunt multisque additamentis eam exornaverunt; upupa praesertim fabulae arabicae ab Aethiopibus in Tamrinum mercatorem mutata est, accedit quod ex simplici fabula de regina Sabaea magnus quidam fabularum cyclus ortus est quo praeterea continetur historia Menileci, raptus Zionis, migratio gentium nobilium ex Palaestina in Abessiniam, historia currus coelestis. Quae omnia libro Kebra Nagast narrantur.

Librum ab Aethiope linguaque aethiopica conscriptum esse sine ullo dubio est et ex libri indole atque consilio evidenter patet. Quis enim alius populi civis librum scribat quo gentem regiam et sanctuarium peregrinae cuiusdam nationis celebret?² Quae in epilogo leguntur, librum e lingua coptica in arabicam ex arabica in abessiniam versum et e sepulcro Marci evangelistae in Abessiniam tempore Gabramasqali imperatoris advectum esse, a senioris aetatis scriba addita esse patet ut sanctitas auctoritasque libri magis augetur (cf. Dillmann, codices aethiop. bibl. Bodlei. oxon. p. 74). Utrum eo quo auctor librum nostrum composuit tempore totus ille fabularum cyclus ab Aethiopibus iam excultus fuerit an auctor nihil nisi fabulam de regina Sabaea traditione accipiens alia omnia de suis addiderit in incerto mihi videtur relinquendum esse. Neque de compositionis tempore certi quicquam patet. At Dillmannus quidem in catalogo modo laudato nihil hac de re liquere asserit, in glossario autem aethiopico col. X. sub finem medii aevi conscriptum eum esse dicit, quod unde vir doctissimus hauserit equidem nescio. Sancta crux quidem per Persas anno 615 p. Chr. rapta ultima

1) cf. Ludolfi historiam Aeth. II, Cap. IV; prorsus falso Sapeto (viaggio e missione catolica fra i Mensa etc. p. 41) nomen **ደዋት**: per **ابن البك** explicat.

2) Fortasse dices: Nonne apud Arabes libri multi inveniuntur quibus inscriptum est de gloria vel de excellentia Aethiopum vel similia quaedam? Quis negat, sed accuratius hos libros legens non tam in Aethiopum laudem quam in Muhammedi nec non religionis ab eo constitutae gloriam eos conscriptos esse invenies, Aethiopiae enim regem a propheta invitatum muhammedanorum fidem amplexum esse multaque alia in gratiam islami fictitia facta his libris narrantur (cf. Flügel in Zeitschr. d. D. M. Ges. XVI. p. 696 sqq.).

res gesta est cuius auctor mentionem facit.¹ Persaepe auctor de bellis ab Aethiopibus contra Homeritas gestis loquitur; summisque laudibus efferuntur imperatores Graeciae socii Aethiopum, illos quoque a Salomone originem trahere propinquitatis igitur vinculo cum rege Aethiopiae coniunctos esse auctor asserit. Quamvis persaepe occasionem habuisset, tamen nusquam de rebus seriore aetate gestis loquitur ita ut opinari possis librum septimo vel octavo p. Chr. saeculo compositum esse, cum memoria foederis cum Graecis pacti amicitiaeque cum iis adhuc apud Aethiopes vireret. Cum autem dictio libri vocabulis arabicis valde repleta sit nihilominus veresimile est seriore aetate eum compositum esse, voces enim arabicae in libris antiquioribus omnino fere non occurrunt. Ceterum arabicorum vocabulorum admixtio non obstat quominus liber Kebra Nagast splendidissimi et elegantissimi sermonis specimen sit.

Ad editionem sequentis speciminis usus sum optimo codice Berolinensi (ms. orient. fol. 395), quem totum perlegi. Incipit apographum nostrum huius codicis folio 8 a γ . Quo cum apographo GUILIELMUS WRIGHT, cuius viri doctissimi singularem erga me humanitatem benevolentiam pio gratoque animo semper memoria retinebo, duos codices in museo britannico asservatos accuratissime contulit: Oriental 818 (incip. fol. 5 a γ) quem signavi litera A, et Oriental 819 (incip. fol. 9 b β) quem signavi litera B. At codicem Berolinensem quidem signo C laudo. Nec roganti mihi defuit vir clarissimus AUGUSTUS DILLMANN sed summa benignitate qua semper erga me utitur apographa sua ex codice illo Oxoniensi quem ipse in catalogo suo (cod. XXVI) descripsit mecum communicavit. Quod apographum siglo D notavi. Illorum codicum B antiquissimus videtur neque multum a veritate eum aberrare puto, qui trium fere saeculorum aetatem ei tribuit. Mani-

---

1) Sed valde apocalyptice et obscure Gregorium hac de re vaticinantem fingit. Dicit enim: Apud Graecos haeresia irrepit, postea Deus sanctam crucem diripiet ab illo rege qui fidem non conservat et Persae ei bellum inferent. Et nomen eius mihi videtur Marqjânos haereticus; et rex Persiae cuius nomen Harenewos celabit eam et auferet eam cum equo regis. Voluntate autem Dei veniet equus super quo domitor hostis (i. e. sancta crux) est in mare et ibi consummabitur, clavi autem in mari splendebunt usque donec Christus iterum veniet multo cum splendore in nubibus coeli cum robore. Haec profecto Deus mihi in fovea revelavit. — Quantopere a vero hoc vaticinium remotum sit quis est qui non videat. Nihil nisi factum ipsum sanctam crucem a Persis raptam esse verum est; ne nomina quidem regum auctor recte affert.

feste hoc ex literarum gutturalium scriptura patet, semper enim fere **U**:
 vel **Z**: exhibet, ubi ceteri codices **U**:, **Z**: similia. Nihilominus hic
 codex omnium vilissimus est et omnis generis vitiis abundat, omnino ad
 pravi exemplaris fidem ipsum negligenter scriptum esse videtur. Raro igitur
 tantum solius B auctoritate innixam lectionem recipiendam esse putavi. Quo
 cum codice arctissime cohaeret D, quod apographum capite XXII iam finem
 habere vehementer doleo. Eiusdem fere valoris sunt codices A et C quorum
 auctoritatem inprimis respiciendam esse putavi. Quod ad C attinet dicendi
 quaedam huius codicis brevitatis monenda est, persaepe copula **Φ**: omittitur,
 pro **Φ—ξ**:, **Φ—ψ**:. semper fere **—ξ**:.—**ψ**:. exhibet, pro **ΦΗΠ∞**:
 tantum **ΦΠ∞**: vel si saepius iteratur **Φ**: tantum scribit, alia similia.
 Hac in re huius codicis auctoritatem omnino reliqui. — Singula capita in-
 scriptionibus in D tantum separantur, in C nulla eorum separatio exstat,
 inscriptiones autem in fine libri annexae sunt; neque codicum A B textus in-
 scriptionibus divisus est, num in his quoque libris manuscriptis inscriptiones
 in fine legantur compertum non habeo. Haud igitur scio an non iusto ubique
 loco inscriptiones capitum inseruerim.

EMENDANDA.

pag.	lin.	10,	loco	$\bar{\xi}$	lege	$\bar{\xi}$
„	15,	„	1,	„	Ξ∞ΑΓΟΗ:	„ Ξ∞ΑΓΟΗ:
„	15,	„	16,	„	ΜΡΤ:	„ ΜΡΤ:
„	16,	„	15,	„	ΓΟΡ:	„ ΓΟΡ:
„	17,	„	10,	„	ΗΡΓΟΗ:	„ ΗΡΓΟΗ:
„	18,	„	10,	„	∞ΗΛΡ:	„ ∞ΗΛΡ:
„	19,	„	9,	„	ΠΗΓ:	„ ΠΗΓ:
„	19,	„	21	„	†ΦΥΠ∞:	„ †ΦΥΠ∞:
„	20,	„	12,	„	ΖΦΑΞ:	„ ΖΦΑΞ:

LIBRI AETHIOPICI

ክብረ፡ነገሥት፡

CAPITA XIX — XXXII.

፱። ለእነተ፡ኅቦ፡ተረክባት፡ዛቲ፡ጫሐፍ።

ወይቤ፡ሊቆ፡ጳጳሳት፡ዘርጫ፡ዶግትዮስ፡አንስ፡ረኅብኅ፡ጫ
ጽሐፈ፡ባወስተ፡ቤተ፡ሶፋዶ፡እወውስተ፡ጫሐፍት፡ዘጫ
ዛገብተ፡ንጉሠ፡ክሙ፡ክላ፡ጫንገሥተ፡ዓለጫ፡ለንጉሠ፡ሮጫ፡
ወለንጉሠ፡ኢትዮጵያ።

፳። ለእነተ፡ክፍለ፡ጫዶር።

እጫንፈቃ፡ለአዶረሳጤጫ፡ ወእወደቡባ፡ እስክ፡ጫስ፡ ወሠረ
ቃቂ፡ክፍለ፡ለንጉሠ፡ሮጫ፤ ወእጫንፈቃ፡ለአዶረሳጤጫ፡ ወእ
ወደቡባ፡ እስክ፡ጫስ፡ ወሀንዶ፡ ወረባቂ፡ ክፍለ፡ለንጉሠ፡
ኢትዮጵያ። እስጫ፡ክልኤሆጫ፡ ዘርአ፡ሴጫ፡ ወልዶ፡ኖ፣ ዘርአ፡ ፩
አብርሃጫ፡ ዘርአ፡ ዶቂት፡ ዶቂቆ፡ ሰሎሞን፡ እጫንቱ፤ እስጫ፡
እገዢአብሔር፡ ወሀሮጫ፡ ክብረ፡ለዘርአ፡ሴጫ፡ በእንተ፡ በረ
ኅተ፡ አቡሆጫ፡ ኖ፣ ። ንጉሠ፡ሮጫ፡ ወልዶ፡ ሰሎሞን፡ ወእቱ፡ ፫

XIX. ለእነተ፡] ለ C. ጫሐፍ፡] + ለሮጫ፡ C. — ዘርጫ፡] ለ B.
ዶጫ" D. ባወስተ፡] ለ A, C. ክሙ፡] እስጫ፡ C. ጫንገሥተ፡ዓለጫ፡]
"ት፡ለዓ" B, D. —

XX. ወእወደቡባ፡ 2°] እጫ" A, C. — 2. ዘርአ፡ 1°] ክፍለ፡
B, D. ዶቂቆ፡] ወዶ" D. ለዘርአ፡] ለዶቂቆ፡ D. — 3. ሮጫ፡ D.
ሰሎሞን፡] ለ C. —

ወንጌላ : ኢትዮጵያ : ወልደ : ሰሎሞን : በሆረ : ወኔቱ : ዘይ
ለህቅ ::

፳፬ :: ለእነተ : ነገሠተ : ለክብ ::

ወዘኑ : ተወልዶሂ : ወኔቱ : ረኅብኅ : ጽሑፈ : ወስቴቱ : ለ
 ወኔቱ : ግጽሐፍ : ኔኑ : ነግሆ : ዘክርዋ : ወንጌላውያን : ለይ
 ፳ ጌቲ : ብኔሲት :: ወእገዚአንህ : ኢየሱስ : ክርስቶስ : ይቤ : ኔን
 ዘ : ይወቅሠው : ለሕዝብ : ኢየሱያ : ሰቃላዎን : ኔለ : ለግሃ :
 ትወልድ : ኔንዘ : ይብል : ነገሠተ : ኦሜብ : ትትሪሠኔ : ኦሞ : ህለ
 ተ : ነሆኔ : ወትትዋቀሠው : ወትትፋትሎ : ወትመድሎ :
 ለዛ : ትወልድ : ኔለ : ኢሰሞሆ : ከብኅተ : ቃልዎ : ኔኑ : ለሊሃ :
 ግጽሐት : ኔግጽኖረ : ግድር : ነግ : ትከግህ : ጥበቢሆ :
 ፳ ለሰሎሞን :: ወዘይቤ : ነገሠተ : ኦሜብ : ነገሠተ : ኢትዮጵያ :
 ይኔቲ : ወእጽኖረ : ግድር : ዘተብህለ : በኔንተ : ይኅሞ : ፋ
 ጥረት : ዘኔንት : ወበኔንተ : ርሕቆተ : ፋኖት : በላህብ : ጸሓይ :
 ፳ ወበኔንተ : ርሕብ : ፋኖት : በጽግጽ : ግይ :: ወይኔቲስ : ነገ
 ሠተ : ኦሜብ : ሠኖት : ጥቆ : በረኔዎን : ወበላሕዎን : በኔንግ
 ር : ወበልቡና : ዘወሀባ : ኔገዚአብሔር : ነግ : ትሐር : ኢየሱሳ
 ሌሞ : ነግ : ትከግህ : ጥበቢሆ : ለሰሎሞን : ኔኑ : በረኔዎን : ኔ
 ፳ ገዚአብሔር : ተገብረ : ዘኔቱ : ወኅን : ሠግረቱ :: ወይኔቲስ :

XXI. ወዘኑ :]ዘ" C. ጽሑፍ : A, B. ነግሆ :]ነግዘ : B, D. —
 2. ወእገዚአንህ :]እ" C. ይወቅሠው :]ይትዋቀሰው : B, D. ለዛ :]ለ
 ዘ : C, ለዛቲ : D. — 3. ወዘይቤ :]ወይቤ : B, D. Post ይኔቲ : solus
 D. addit: ሣቲስ : ነገሠተ : ለክብ : ርከተ : ወግድረ : ግሃ : ለ ነግሆ :
 ለኑ : ለግሃ : ተወልዶት :: ወእጽኖረ :]እ" C. ግድር :]" C : B.
 ርሕቆተ :]ርኅቆ : C. በላህብ : — ፋኖት :] ለ D. ርኅብ : C.] ርኅብ :
 A, B. በጽግጽ :]ግጽ" D. — 4. ወይኔቲስ :]ይ" B, C. ወበላህዎ :
 C. ለእ ለግሃ :]ወለ" B, C. ወበልቡና : D.] ወል" A, B, C. ነግ :
 2°] ወኑ : A. ዘኔቱ :] ለ A, ዘኔተ : B. — 5. ወይኔቲስ :]ይ" B, C.

ባህል፡፡ጥቅ፡፡በዘመና፡፡ኧገዢ፡፡ክብረ፡፡ወብህሉ፡፡ወ
ርቅ፡፡ወብረረ፡፡ወአልባህ፡፡ክቡረ፡፡ወአገግ፡፡ወአገብር፡፡ወአገብር፡፡ወአገ
ዱዱ፡፡ወይገዱ፡፡ላቲ፡፡ባሕረ፡፡ወዋብህ፡፡ወህንደ፡፡ወአስዋን፡፡

፳፪፡፡ባሕንተ፡፡ተግሪ፡፡ነገዱ፡፡

ወሀሉ፡፡፱ልብው፡፡ሊቅ፡፡ነገዱ፡፡ደን፡፡ዘስጦ፡፡ተግሪ፡፡ወይገህን፡፡
፳፫፡፡ወአገግ፡፡ወአሕግር፡፡ጦቱ፡፡ጦጠን፡፡፫፡፡፡ ወሰሎ፡፡ደን፡፡
ንንዎ፡፡አግህ፡፡ፈቅድ፡፡ከጦ፡፡ይሕንጽ፡፡ቤተ፡፡ኧገዢ፡፡ክብረ፡፡ወ
ለአክ፡፡ወስተ፡፡ከሉ፡፡ነገዱ፡፡ደን፡፡ለጦሠራቅ፡፡ወለጦህራብ፡፡ለ
ደቡብ፡፡ወለሰግን፡፡ከጦ፡፡ይግድ፡፡ነገዱ፡፡ደን፡፡ወይንዎኦ፡፡ባን
ቤሁ፡፡ወርቅ፡፡ወብረረ፡፡ወውኦቱ፡፡ይንህኦ፡፡ዘይተ፡፡ፈቅድ፡፡ለገ
ብር፡፡፡ ወአገር፡፡ባን፡፡ወኦቱ፡፡ነገዱ፡፡አትዎ፡፡ጸደቁ፡፡ባህል፡፡ወ
ለአክ፡፡ከጦ፡፡ይግድ፡፡ሉቱ፡፡ዘይተ፡፡ፈቅድ፡፡ኦሎብሕረ፡፡ሀረ
ብ፡፡ወርቅ፡፡ቅይሕ፡፡ወህ፡፡ዘአይቅደ፡፡ደሊ፡፡ወሰን፡፡፡ ወ
ሐረ፡፡ወኦቱ፡፡ነገዱ፡፡ዘስጦ፡፡ተግሪ፡፡ነገዱ፡፡ለንገሠተ፡፡አት
ዎ፡፡ጸደቁ፡፡ንባ፡፡ሰሎ፡፡ደን፡፡ንንዎ፡፡ወንዎኦ፡፡ከሉ፡፡ዘፈቅድ፡፡ኦሎ
ሁ፡፡ወወሀሉ፡፡ለነገዱ፡፡ዘይፈቅድ፡፡አረዱ፡፡ፈቅድ፡፡፡ ወው
ኦቱ፡፡ነገዱ፡፡ልብው፡፡ፈቅድ፡፡ወይገዱ፡፡ጦባቢሁ፡፡ለሰሎ፡፡ደን፡፡
ወይገዱ፡፡ወይተሀቅብ፡፡ከጦ፡፡ይጠይቅ፡፡አውሠኦተ፡፡ቃሉ፡፡ወፋ

ወብህሉ፡፡] + ክቡር፡፡ B. ወነገዱ፡፡] ወነገዱ፡፡ A. ወህንደ፡፡] ወህንደ
ኬ፡፡ B, D. —

XXII. B, D. semper formam ተግሪ፡፡ exhibent. ነገዱ፡፡] ለ D. —
፳፫]፳ B, D. ወሕግር፡፡ C.]“ ረ፡፡ A, ወሐግር፡፡ B, D. — 2. ለ
ግህ፡፡] ለግህ፡፡ B, addit D. ለግህ፡፡ ወለሕን፡፡] + ክብረ፡፡ C. ነገዱ፡፡] ነ
ገዱ፡፡] A. ለጦሠራቅ፡፡ ወለጦህራብ፡፡] invers. B, D. ለደቡብ፡፡ ወለ
ሰግን፡፡] ወደ“ ወሰ“ C., ለሰ“ ወለደ“ A. ከጦ፡፡ ደግሞ፡፡ ነገዱ፡፡] ነ
ለ B, D. ወይንዎኦ፡፡ D. ለካቢሁ፡፡]“ ሆ፡፡ B, D. ወውኦቱ፡፡] ወ“
B, C. ደንዎኦ፡፡ D. ለገብር፡፡] ለ B, D. — 3. ወሰን፡፡ B, D. —
5. ወውኦቱ፡፡] ወ“ B, C. ደግሞ፡፡] ደተሀቅብ፡፡ C. ወፋት፡፡ C.
1*

ትሑ: ወሠእሠአ: አፋሁ: ወጣህዎ: ነገረ: ወሑረቶ: ወንብረቶ:
 ወተንሠአቶ: ወገብር: ወፋቅር: ወሠርዐቶ: ወጻኢደ: ወሕጎ ::
 Z ወለእለኒ: ይኤዝዞ: ጦስለ: ትሕትና: ወዋወሀት: ወሶባኒ:
 አባሱ: ይጦህር: ንስዎ: በጥባብ: ወበፋርሀተ: ንገዚአብ
 ሔር: ይሠርህ: ቤቶ: ወዋክዳስሶ: በዋወሀት: ለአብዳን: ወ
 ይሠርሐን: ለአእጻት: በዋወሀት: ወይከሠት: አፋሁ: በአዎ
 ሳል: ወይጥህዎ: ቃሉ: ንጦጸቀወሀ: ጦር: ወከሉ: ገብረ:
 ጦፋትወ: ወከሉ: ራኔደ: አዳዎ: ንስዎ: ትትረቀር: ጥባብ:
 Σ በንባ: ጻኦሪ: ወትትጻኦን: በንባ: አብዳን :: ወዘንተ:
 ከሉ: ርአዎ: ይስተግጽብ: ወአቱ: ነገደ: ወዋክር: ረዎፋደ:
 ንስዎ: ለእለ: ይረኤዎ: ከሉንተሀ: ጦፋትወ: ወጦጦህር:
 ወአቱ: ወእለኒ: በጽሑ: ንቤሀ: ኢይረቅደ: ይኦትቱ: ወይትገ
 ሐሠ: ንጦኔሀ: በኦንተ: ጥባብ: ወላሕደ: ወጣህዎ: ነገረ: ከ
 ጦ: ጻይ: ለጽዎኦ: ወከዎ: ጥባብ: ለርጉብ: ወከዎ: ረወስ:
 ለዎወይ: ወከዎ: ለብስ: ለህረቅ: ወከዎ: አብ: ለእገለ: ጻ
 Ξ ወተ: ወይረትሕ: በጽዎቅ: ወኢደደሉ: ለገጽ: ወሶቱ: ክብር:
 ወብህል: ዘወሀር: ንገዚአብሔር: ረዎፋደ: ወርቅ: ወብረር:
 ወህንቀ: ወአልባስ: ክብር: ወኦንስሳ: ወአራዊት: ዘአልር: ኑ

ወሑረቶ:] "ቱ: A, B. ወንብረቶ:] "ቱ: A, B, ለ D. ወተንሠሕቶ:] "
 ቱ A, B. ወገብር:] "ረ: A. ወሠርዐቶ:] "ቱ: A. ወጻኢደ:] ለ A, B.
 ወሕጎ:] "ጉ: A. — 6. ወለእለኒ:] ለ" B, C. ጦስለ: ትሕትና:] ለት"
 C. ወሶባኒ:] ለ] "ህ: D, ሶባኒ: C, ሶባህ: B. ይጦህር: D. ወበፋር
 ሀተ:] ወፋ" C. ወይሠርሐን:] "ርወን: D. ለእእጻት: በዋወሀት:]
 inversa B, D. ቃሉ:] ስረሀ: D. ጦፋትወ:] ፋትወ: B, D. ወከሉ: 2°
 om. C. ራኔደ:] ርኦቱ: B, D. — 7. ይረኤዎ:] ርኦቱ:
 A. ጦፋትወ: ወጦጦህር:] invers. C. ወእለኒ:] ስ" C.; B. exhibebat
 olim ለእለኒ:; postea mutatum in ስለኒ: ሲይረቅደ:] "ደ: A, ሲ
 ይትገረዎ: C. ወላሕደ:] ለ B, D. — 8. ክብር: ወብህል:] invers. C.
 ረዎፋደ:] ለ C. Omnes codices excepto D verborum ወርቅ: — ወሰራዊ
 ት: accusativum exhibent. —

ለቀ፡፡ ወበጭህሊሁሰ፡ለሰሎዎን፡ንጉሠ፡ኮን፡ወርቅ፡ከጭ፡ ፱
 ብርት፡ወብረር፡ከጭ፡፡ ፀረር፡ብርትሰ፡ወፀረር፡ወንጸ፡ኮን፡
 ብዙኑ፡ከጭ፡፡ ህፃ፡ባሕረስ፡ወከጭ፡ብር፡ገደጭ፡ወህፃ፡ቁደ
 ርስ፡ብዙኑ፡ኮን፡በዘወሀሀ፡ኦገዘ፡ኦብሔር፡ክብረ፡ወብህላ፡
 ወጥባባ፡ወጥገሰ፡ዘኢኮን፡ከጭሁ፡ኦላ፡ኦጭቅደ፡ጭሁ፡ወኢ
 ደከውን፡ኦጭደ፡ኦረሁ፡ዘከጭሁ፡፡

፳፫፡፡ ኅባ፡ገብላ፡ካደ፡ሀገረ፡ኢትዮጵያ፡፡

ወኦጭዘ፡፡ ፈተው፡ ነገደ፡ተጭረን፡ ከጭ፡፡ ይገባኦ፡ ብሔር፡ወ
 ሐረ፡ ንቤሁ፡ ለሰሎዎን፡ ወሰገደ፡ ሎቱ፡ ወኦጭ፡ ወይቤ፡፡ ስላ ፪
 ጭ፡ ለህባይከ፡ ፈንወን፡ ኦሐር፡ ብሔር፡ ንባ፡ ኦገዘኦትዮ፡ ኦስ
 ጭ፡ ጉንደይከ፡ ብርኦ፡ ክብርከ፡ ወጥባባከ፡ ወብዙኑ፡ ጭ
 ለህት፡ ዘትጸገወን ፤ ይኦዘሰ፡ ኦሐውር፡ ንባ፡ ኦገዘኦትዮ ፤ ኦ
 ንሰ፡ ኦጭ፡ ፈተውከ፡ ኦንባር፡ ጭስሌከ፡ ከጭ፡ ኦሐደ፡ ኦጭ
 ገብርቲከ፡ ኦጭኦላ፡ ይፍሐቱ ፤ ብፀግንሰ፡ ኦላ፡ ይሰጭ፡ ቀ
 ለከ፡ ወይገብረ፡ ትኦዛዘከ፡ ኦስጭ፡ ኦጭ፡ ፈተውከ፡ ኦንባር፡
 ዘገ፡ ወኢይት፡ ፈለጥ፡ ኦጭክ፡ ኦላ፡ ባሕቱ፡ ፈንወን፡ ንባ፡ ኦገ
 ዘኦትዮ፡ በኦንተ፡ ጭቅብኖ፡ ዘላህሌ፡ ከጭ፡ ኦሀባ፡ ንዋዮ፡
 ወለዎን፡ ገብር፡ ላቲ፡፡ ወሀኦ፡ ሰሎዎን፡ ቤቱ፡ ወወሀሀ፡ ከሎ፡ ፫
 ዘይት፡ ፈቀደ፡ ክብረ፡ ለብሔረ፡ ኢትዮጵያ፡ ወረደ፡ በሰላጭ፡፡

9. ወበጭህሊሁሰ፡]“ሁ፡ C. ብርትሰ፡]ወብ“ A. ወፀረር፡]ከጭ፡፡ ፀ
 ረር፡ A. ብርትሰ፡]ወፀረር፡] ለ B, D. ብዙኑ፡]ብዙኑ፡ B, D. ወከጭ፡
 ብር፡]ወብር፡ C. ወህፃ፡]ህፃ፡ C. ብዙኑ፡]ኮን፡] invers. D. ወኢ
 ደከውን፡]“ንሁ፡ A. ኦጭደ፡ኦረሁ፡] ከጭሁ፡] invers. B, D. — *Hic
 explicit apographum Dillmanni.* —

XXIII. ሀገረ፡] ለ D. — ይገባኦ፡] ይገባኦ፡ A, C. ለሰሎዎን፡] ሰ“ B.
 ወይቤ፡]“ቤሎ፡ B. — 2. ወብዙኑ፡] ወብብ“ A. ይኦዘሰ፡] ወይ“ A. ለን
 ሰ፡] ለከጭ፡ A, B. ኦጭ፡ ፈተውከ፡ 1፡] + ከጭ፡ B. ኦጭ፡ ፈተውከ፡ ለ
 ን“ 2፡] ለኦኦን“ B. ባሕቱ፡] ለ C. ወለዎን፡] ለ“ C. —

ወሰንደ፡ወወፅአ፡ወሐረ፡ፋኛቶ፡ወበጽሐ፡ኋሰ፡ኧገዝኦቹ፡ወ
 ፱ አወረደ፡ሁሉ፡ኝዋ፡ዘአኔተወ ። ወነገረ፡ዘክሰ፡በጽሐ፡
 ሀገረ፡ይሁዳ፡አደረሳሌዎ፡ኋሰ፡ሰሎሞን፡ኝገሠ ፤ ወሁሉ፡
 ዘሰሎሞ፡ወዘርኦ፡ነገረ፡ዘክሰ፡ይገብር፡ፋትሐ፡ወዘክሰ፡
 ይትናገር፡ኝጸሐ፡ወዘክሰ፡ይኦከከ፡ርትዐ፡በሁሉ፡ዘሐተ
 ቶ፡ዋወሠኦ፡በዋሁቱ፡ወአልሶ፡ሞኅት፡በኋላሁ፡ወዘክሰ፡
 ሠግ፡ኒዳኦተ፡ገባር፡ኦሊ፡ይጸወረ፡ህፃ፡ወአርሶን፡በበጊዩ፡
 ወወቀርተ፡ኦብን፡፳፻፡ወኦሞን፡ሁሉ፡ኒገዳ፡ዋን፡ወሠዋ፡ዋን፡
 ዘክሰ፡ዋንሠሠ፡ለኪን፡ጥባብ፡ወወግባር፡ወዘክሰ፡ይሠ
 ኦ፡ወይሁብ፡በካህበት፡ወሁሉ፡ኪኦ፡ወገብረ፡ለጥባብ፡
 ፺ ወይነገረ፡ኦንተ፡ጸብሐት፡ሁሉ፡ጥባብ፡ሰሎሞን፡ክሰ፡ይ
 ገብር፡ፋትሐ፡ወዘክሰ፡ይገብር፡ርትዐ፡ወዘክሰ፡ይሠርህ፡
 ጸኦዳ፡ወዘክሰ፡ይገብር፡ሞኅሐ፡ወዘክሰ፡ይጸሃር፡ጥባብ፡
 ወዘክሰ፡ይኦከከ፡አገብርተሁ፡ወሁሉ፡ሠረህ፡በሞክር፡
 ወዋሐወረ፡በቃሉ፡ወአልሶ፡ዘይትሁገል፡ካልኦ፡ወአልሶ፡ዘይ
 ሁሉ፡ኝዋ፡ቢጸ፡ወአልሶ፡ሀዋዲ፡ወሰረቁ፡በሞቀላሁ፡
 ኦከሰ፡በጥባብ፡ዋኦር፡ለኦ፡ከከቱ፡ወይቆሠደ፡ወዋ
 ረርሆ፡ወኦይገገ፡ኦከሶ፡አላ፡በሰላ፡ይነብረ፡ሞከ
 ፺ ለ፡ፋርሀተ፡ኝገሠ ። ወዘኔተ፡ሁሉ፡ይነገረ፡ወለለጸብሐት፡
 ይዘክሰ፡ሁሉ፡ዘርኦ፡በኋሰ፡ኝገሠ፡ወይነገረ፡ወታከተኦደ

3. ፋኛቶ፡ወበጽሐ፡ B.] ለ A, C. — 4. ወዘክሰ፡ 1° et 2°] ወክሰ፡ C.
 ንጸሐ፡] ንጽሐ፡ B. ይኦከከ፡] ዋኦከከ፡ C. ሞኅት፡] ሐሰት፡ B. ወዘክ
 ሞላ፡] ዘ“ C, ወዘክሞኅ፡ B. ወአርሶን፡] ለ“ B. ፳፻፡] ለ፳፻፡ B.
 ወኦሞን፡] ለ“ B. ወሠዋ፡] ሞኅ፡] ሞኅ፡ B. ለኪን፡] ለኪን፡ B.
 ለጥባብ፡] ለጥ“ B. — 5. ለንተ፡] ለለ B. ጥሎ፡] ለ C. ይገባር፡ 1°]
 ይገባር፡ B. ወዘክሰ፡ 1°—4°] C. tantum ወ exhibit. ወዘክሰ፡ይሠርህ፡
 ጸኦዳ፡] ወዘክሰ፡ይገባር፡ጸኦዳ፡ወይሠርህ፡ B. ወዘክሰ፡ 5°] ወክሰ፡
 C. ካልኦ፡ C.] ካልኦ፡ A, ካልኦ፡ B. ኝዋ፡ቢጸ፡] ካልኦ፡ B. ለኦ
 ሞ፡ A.] ለኦ፡ B, ለኦ፡ C. — 6. ወለለጸብሐት፡] “ሐ፡ B. ይዘ
 ክሰ፡ B. ጥሎ፡] ለ A, B. ወይነገረ፡] ወነገረ፡ B. ወታከተኦደ፡ sic

ጦ : በዘሰጦህት : እጦኃበ : ነገደ : ገብረ : ወትኔሊ : በልገ : ነ
 ጦ : ትሑር : ኃቤሆ : ወትበኪ : እጦብዘኃ : ፋቅረ : በዘኃገረ :
 ወታረቅር : ፈደፋደ : ሐዊረ : ኃቤሆ : ወትኔሊ : በኃሊኖ : ሐዊረ :
 ወታስተራሕቅ : ወታስተሀጽብ :: ወካህበ : ተሐትቶ : ወይገረ : ፯
 ካህበ : ትረቱ : ወታስተኣደጦ : ሐዊረ : ነጦ : ትስጻህ : ጥበቢ
 ሆ : ወትርኣይ : ገጽ : ወተኣጦኃ : ኪፆሆ : ወትገይይ : ለጦኃገሆቱ :
 ወኣጥብሀት : ልገ : ነጦ : ትሑር : ኃቤሆ : ወእገዚኣብሔርኒ :
 ኣጥብሀ : ልገ : ነጦ : ትሑር : ወኣፋተዋ ::

፻፩ :: ካበ : ተደለወት : ለሐዊር ::

ወእጦዘ : ኣኃዘት : ትሆራህ : ቤታ : ወተኣዘዘ : ኣገብርቲሃ :
 ወትጦሀይ : ኣኣጻቲሃ : ወታስተሀሂ : ኃዋዖ : ወተኃሠሠ : ዘይ
 ትረቅድ : ለፋኖት : ወለኣጦኃ : ኃጉሠ : ወለወሂብ : ለጦኪኃኒቲ
 ሃ : ወለሀህት : ኣኣጻቲሃ :: ወኣስተገብኣት : ራኩባተ : ወኣብ ፪
 ቅልተ : ወኣፋራሰ : ወኣኣይገ : ወኣሕጻረ : ወኣርጻሰ : ወጦጻፋ
 ኒ : ወኣሕሳለ : ወጦካኃቅ : ወጦካቲዖ : ወጦጻወረ : ወተደለወት :
 ነጦ : ትሑር : ወኣዘዘት : ለኩሉ : ጦኪኃኒቲሃ : ኣለ : እጦታሕ
 ቲሃ : ነጦ : ይደለወ : ለፋኖት : ኣስከ : ኒኣወራኃ : ወይኃሠኡ :
 ጦካኃቅ : ወይሠርሁ : ኣብዖቲሆጦ : ኣስከ : ርሑቅ : ብሔር :
 ኃበ : ዖሐወረ :: ወትቤሉጦ : ከጦሁ : ቃልዖ : ኣሊኣዖ : ወኣፅጦ ፫

scribendum putavi quamquam omnes codd. ወደስተሀይጦ : exhibent. እጦ
 ካበ :] በካበ : B. ወትኔሊ : በኃሊኖ : ሐዊረ :] ለ A. በኃሊኖ :] ጥ"
 B. ሐዊረ : ወታስተራሕቅ :] ለ B. — 7. ተሐትቶ : A, B. ትረቱ : ወ]
 ለ C. ወእገዚኣብሔርኒ :] ኣ" C., ወእ" C. : B. እጥብሀ : — ትሑር :
 ወ] ለ B. —

XXIV. ካበ :] ተሐዘዘት : ወ C. — ወትጦህይ : C. ወታስተህኒ :
 B. ኃጉሠ :] ለ ኃ" B. — 2. ወእብቀልተ : B. ወጦጻፋኒ :] ወጻ" B.
 ወእሕሳለ :] ወእሕሰለ : A. ወጦካትዖ : B. ኒኣወራኃ :] ወርካ : B.
 ጦካኃቅ : 2°] ጦካኃቅ : B. ብሔር :] ፋኖት : B. — 3. ወእፅጦ]
 "እኒ : A.

ኡ:ገር። ለኢሰ:አፈቅድ:ጥበባ:ወልብደ:ተኃሠሠ:ለአኔ
 ሮር ፤ አስጦ:ተኃዳፍኩ:በፋቅረ:ጥበብ:ወተስከብኩ:በ
 አሕገለ:አኔሮር ፤ አስጦ:ትኔይስ:ጥበብ:አሮዘገበ:ወርቅ:
 ወብረር:ጥበብስ:ትኔይስ:አሮኩሉ:ዘተፈጥረ:ወስተ:
 ፱ ዓለሮ :: በሮኝትኔ:ፆስተግስልዋ:ለጥበብ:በተሕተ:ሰግ
 ይ ፤ ትጥሳሮ:አሮኝ:መር:ወተስተፈሠሕ:አሮኝ:ወይን:ወ
 ታበርህ:አሮኝ:ጸሐይ:ወትትፈቀር:አሮሳንቀ:ክቡር:ወታ
 ጠልል:አሮኝ:ቅብአ:ወታጸገብ:አሮኝ:ጦብልህ:ጥራዎ:ወ
 ፳ ታብብር:አሮኝ:አኔላፋ:ወርቅ:ወብረር :: ጦስተፋሠሐት:
 ለልብ:ወጦብርሂት:ለአሳይኝት:ወከዋወ:ለአገር:ወድርህ:
 ለአንገድ:ወገረ:ለርኔስ:ወገዝገፍ:ለክሳይ:ወጦቅኝት:ለ
 ሐቆዎት:ወጦስሮፊ:ለአኔዛን:ወጦጥበባት:ለአልገብ:ወ
 ትሮህርት:ለግአሮረን:ወጦኖዛዚት:ለልቡገን:ወወሃቢት:
 ፯ ክብር:ለኃሠሠዎን :: ጦንገሠትኔ:ኢይቀወሮ:ዘአንባለ:ጥ
 ብብ ፤ ብህልኔ:ኢይትሆቀብ:ዘአንባለ:ጥበብ ፤ አገርኔ:ኢይጸ
 ንህ:ኔብ:ዘአንባለ:ጥበብ ፤ ለሳኝኔ:ኢይትፈቀር:ዘተኖ
 ፺ ገረ:ዘአንባለ:ጥበብ :: ጥበብስ:ትኔይስ:አሮኝ:ኩሉ:ጦዛ

ወላጅሎ:ገር።] ለ B. ለኢሰ:]አስጦ:ለኢሰ: B. ወልብደ:]ል" C.,
 ወልብደ: B. ተኃሠሠ:]ሠኔ: B. በሕሕገለ:]በሐብለ: C. ለሮዘገበ:]
 ለሮዘገበ: i. e. ለሮዘገበ: B. ለሮኩሉ:]አሮኝ:ኩሉ: B. ወስ
 ተ:ዓለሮ:]ደብ:ሮድ: B. — 4. በሮኝትኔ:]“ት: B. ፆስተግስ
 ልዋ:]ታስ“ B. አሮሳንቀ:ክቡር:]አሮኝ:ሳንቀ: C. ወታጠልል:
 B.] ወት“ C., ወይ“ A. አሮኝ: 5°] ለ B. ጦብልህ:]ጦብልህት:
 A, B. ጥራዎ:]“ሮት: B. — 5. ጦስተፋሠሐት:ለልብ:]“ተ:
 ልብ: B. ወጦብርሂት:ለሰይኝት:]“ተ:ለ“ B. ወገዝገፍ:]ወሮ
 ዝገፍ: B. ወጦስሮፊ:]“ሮ: B. ወጦጥበባት:]“በ: A, B. ወ
 ኖዛዚት:]“ኖዛዚ: A. “ኖዛዜ: B. ወወሃቢት:]“ቤ: A, B. — 6. ብህ
 ልኔ:]ወብ“ A. ዘአንባለ: 3° et 4°] አ“ C. ለሳኝኔ:]ወል“ A. ሊይ
 ትፈቀር:ዘተኖገረ:] invers. C. —

ገብት ፤ ዘዘገበ፡ ወርቀ፡ ወብረረ፡ ኢይባቀሳ፡ ዘእንባለ ፡ ጥባ
ብ ፤ ወዘዘገበ፡ ጥባባ፡ አልቦ፡ ዘሆይይ፡ እዳ፡ ልቡ፡ ወዘዘገ
ቡ፡ አብዳን፡ ይበልፍ፡ ጠባባን ፤ ወበእንተ፡ እኩዎ፡ ለሀጻፅ
ዎን፡ ይትጭደሱ፡ ጸድቀን ፡ ወበእንተ፡ ከሕተቶ፡ ለአብዳን፡
ይትረቀረ፡ ጠባባን ። ጥባብሱ፡ ልዕልት፡ ይኣቲ፡ ወብሳልት፡ ወ ፳
አን፡ ኣረቀረ፡ ነጦ፡ እዳ፡ ወይኣቲ፡ ተሐቅረ፡ ነጦ ፡ ሕፃኛ ፤
አን፡ እተሉ፡ አሠራ፡ ለጥባብ፡ ወይኣቲ፡ ተሀቅባን፡ እስክ፡ ለዓ
ለጦ፤ አን፡ አንሠሠ፡ ለጥባብ፡ ወይኣቲ፡ ተከውሃ፡ ለዘሉቆ ፤
እተሉ፡ አሠራ፡ ወኢይትገደ፡ እዳ፡ ኣሰጦክ፡ ገቲ፡ ወትከ
ውሃ፡ ጥቅጦ፡ አድጋክ ፤ እጸወን፡ ገቲ፡ ወትከውሃ፡ ኃይለ፡ ጽ
ኔ፡ እትረቀረ፡ ገቲ፡ ወትከውሃ፡ ጥገሱ፡ ብዙን ። እስጦ፡ ርቱ ፱
ሳ፡ እተሉ፡ አሠራ፡ ለጥባብ፡ ወይልገኦ፡ ሰኩኛን፡ ወከተ፡ ጦ
ድረክ፡ ፍንቲሃ፡ ለጥባብ፡ ኣንሠሠ፡ ወንረክ፡ ፍቅረ፡ ወኢን
ርሐቅ፡ እዳ፡ ኣይገኛ፡ ወንረክ፡ ንስላ፡ ወንሠላ ፤ ንግጥ፡
ልባን፡ ኣባን፡ ነጦ፡ ኢንርከ፡ ለኩሉ፡ ጊዜ፡ እስጦ፡ ለእዳ፡ ዘ
ከርቀ፡ ተዘክር፡ ለላሃ፡ ወባን፡ አብዳንሱ፡ ኢትዘክር፡ ጥባ
ብ፡ እስጦ፡ ኢደክብርቀ፡ ወኢተረቅሮ፡ ። ክብራሱ፡ ለጥባብ፡ ፲
አክብር፡ ጠባብ፡ ፍቅረ፡ ለጥባብ፡ አቅቅሮ፡ ጠባብ ፤ አቆ

7. ዘዘገበ፡] ለ C. scripsi ወርቀ፡ ወብረረ፡ quamquam in omnibus
codd. nominativus exstat. ዘእንባለ፡] እ“ C. ዘሆይይ፡]“ ድ፡ C. ከሕ
ተቶ፡] እኩዎ፡ C. — 8. ወእን፡] እን፡ B. ወይኣቲ፡ 1° et 2°]“ ቲ፡
B. ተሐቅረ፡] ተረቅረ፡ B. እን፡ 1°] ወእን፡ B. እተሉ፡ 2°] እት
ሉ፡ B. ወኢይትገደ፡] ወኢደገ፡ B. እጸወን፡] እጸወን፡ A, C.
ኃይለ፡]“ ልደ፡ B. ጥገሱ፡ ጠዘኑ፡] ጠዘኑ፡ ጥገሱ፡ B. — 9. እተሉ፡] እ
ትሉ፡ B. ወከተ፡] ለB. ኣንሠሠ፡] ኣንሠሠ፡ B. ወንረክ፡] ወንርከ፡
A. ወኢንርሐቅ፡ እዳ፡] ወኢት“ እዳ፡ B. ንስላ፡] ተወንረ
ክ፡ B. ኢንርከ፡]“ ርከ፡ B. ለኩሉ፡] ለኩሉ፡ B. ዘከርቀ፡]
ዘክ“ B. ተዘክር፡] ከር፡ B. ወባን፡] ጠኑ፡ C. ጥባብ፡] ለ A. —
10. እክብር፡] እቅቅሮ፡ B, C. እቅቅሮ፡

ቅር፡ ለጠቢብ፡ ወኢትርሐቅ ፡ ኦሚህ ፡ ወበረኤ፡ ዘኢሁ ፡ ት
ነውኝ፡ ጠቢብ ፤ ከግህ፡ ማህተ፡ አፋህ፡ ነው ፡ ትኩኝ፡ ነግህ
ሁ፡ ወርኢ ፡ ማህተ፡ ኦሚህ ፡ ነው ፡ ትኩኝ፡ ነግህ ፡ ነግህ ፡ ወኢሁ ፡
ወኢትሰከል ፡ ኦሚህ ፡ ነው ፡ ትኩኝ ፡ ትፈፋተ፡ ግብቡ ፤ አኝ
ሰ፡ በሰግህ፡ አፋቅርክወ ፡ ዘኢንባ ፡ ኦርኤ፡ ኦሚህ ፡ ነው ፡ ነፍሱ ፡
ነገረ ፡ ዘኢሁ ፡ በኢህ፡ ነፍሱ ፡ ፋትወ ፡ ለልብ ፡ ነው ፡ ግደ ፡ ለጽ
ሙኦ ፡ ፡

፲፬ አውሃኦ ፡ ወይቤልዋ ፡ ማህተ፡ ወአግብር፡ ወአኝ
ግህ፡ ወማህተ፡ አኝግዘኝ፡ ግብብ ፡ አተኝ፡ ኦሚህ ፡ ወበግብብ
ኩ ፡ ዘተፈቅረ ፡ ግብብ ፤ ንሕነሱ ፡ ኦሚህ ፡ ግብ
ኩ ፡ ንሕነሱ ፡ ማህተ ፡ ወኦሚህ ፡ ነግህ ፡ ንኩኝ ፡ ማህተ ፡ ሕይ
ወትኩኝ ፡ ማህተ ፡ ማህተ ፡ ወሕይወት ፡ ማህተ ፡ ሕይ

፲፱ ወትኩኝ ፡ ወኦሚህ ፡ ተደለወት ፡ ለሐዋር ፡ በብዙኝ ፡ ነግህ ፡ ወ
ግርግ ፡ በሀቢይ ፡ ከኝቅ ፡ ወተደላ ፡ ኦሚህ ፡ ፈተወ ፡ ለግ ፡ በረቀደ ፡
ኦሚህ ፡ ነግህ ፡ ትኩኝ ፡ አደረሰህ ፡ ነው ፡ ትኩኝ ፡ ግ
በቢሁ ፡ ለሰሎሞን ፡ ኦሚህ ፡ ሰሞሽ ፡ ወጽህቅት ፡ ወፈተወት ፡
ለሐዋር ፡ ወተጽዕኑ ፡ ለኩኝ ፡ ጸገወ፡ ወበቅልሱ ፡ ወአደግ ፡ ዘአ
ልቦ ፡ ፋልቀ ፡ ተጽዕኑ ፡ ወሐረት ፡ ወኦርትዕት ፡ ፋፍተ ፡ ኦሚህ ፡ ይት
ዋከል ፡ ለግ ፡ በኦሚህ ፡ ነግህ ፡ ፡

ጠቢብ፡] “ሮቱ፡ ለጠ” B, ለክብር፡ ጠ” C. ወበረኤ፡] ለ” C. ግብ
ቡ፡] “ሲሁ፡ B. ለኝሰ፡] ወላ” A. ነገረ፡ ዘኢሁ፡] ዘኢሁ፡ A, B. —
11. ለውሃኦ፡ ወይቤልዋ፡] ወላ” ወይ” B, ለውሃኦ፡ ወይቤል፡ C. ወላ
ግህ፡] ለ B. ለኝግዘኝ፡] ላ” C. ለተኝ፡] ለተኝ፡ A.
ወበግብብኩ፡] ለ B. ዘተፈቅረ፡] ተ” C. ንሕነሱ፡] ወኝ” A. ለኝ፡]
ለኝ፡ C. ለኝ፡] ለ C. ወትኩኝ፡] ወይ”
A. — 12. በብዙኝ፡] ለኝ፡ ለ” A. ነው፡ ትኩኝ፡] ወት” A. ወጽ
ህቅት፡ ወፈተወት፡] ለኝ፡ ጽህቅት፡ ወተደለወት፡ B. ጸገወ፡] + ወ B.
ወበቅልሱ፡] ለ” C. ወላደግ፡] ለ B. ተጽዕኑ፡] ለ” ነፍሱ፡ A. ይትዋ
ከል፡] ትዋ” B. —

፳፮ :: ለሸንተ፡ ዘሰጦ፡ ለጽሐት፡ ኅላ፡ ሰሎሞን፡ ንጉሠ ::

ወበጽሐት፡ አደረሳሌጦ፡ ወአብአት፡ አሎኃ፡ ለንጉሠ፡
 ብዙኃ፡ ክብረ፡ ዘይትረቀድ፡ ሎቱ ፤ ውኔቱ፡ አክባሪ፡ ወተረ
 ሦሐ፡ ወወሀባ፡ ግሩዳ፡ በተሰላ፡ ማንገሠት፡ ዘቅረብ፡ ንቤሁ፡ ::
 ወይረፈ፡ ላቲ፡ ድረረ፡ ወሞሳሐ፡ ለለአሐቲ፡ ጊዜ፡ ፲ወ፮ በጦስ ።
 ፈርተ፡ ቆረ፡ ከንደሌ፡ ከሉቆ፡ ብሱሉ፡ ሞስሉ፡ ቅብኦ፡ ወሞጣብ
 ቅ፡ ብዙኃ፡ ወፀበጦስ፡ ፈርተ፡ ቆረ፡ ከንደሌ፡ ልቱጦ፡ በዘተገብረ፡
 ናብስተ፡ ፫፫ ወ፶ ሞስሉ፡ ጠቢቁ፡ በዘባድው ፤ ወ፲ግዝአ፡ ላህ
 ሞ፡ ወ፮ አስዋረ፡ ወ፶ አገገህ፡ ዘአንባሉ፡ ወይጠል፡ ወሀደ፡ ወቶ
 ራ፡ ወሞገዝአ፡ ደርሀ፡ ወጸሕባ፡ ወይኝ፡ ፯ ሞሳ፡ ገረት፡ ወኅራ
 ጻ፡ ፴ ወአሞኝ፡ ሞዛርይ፡ ወሞዛርት፡ በበ፳ ወ፮ ወጸቆው፡ ወ
 ሞሪንባ፡ ወአሞኝ፡ ሲሳዩ፡ ዘይበልህ፡ ወአሞኝ፡ ከተይ፡ ዘይሰ
 ቲ :: ወለላህላት፡ ያለብስ፡ በበ፲ ወ፬ ዘይትሀደድ፡ አህይኝተ፡ ወ ፫
 ያሐውር፡ ንቤህ ፡ ወይትኖዘዘ፡ ወይኔቲ፡ ተሐውር፡ ንቤሁ፡ ወ
 ትትኖዘዘ፡ ወትራኢ፡ ጥባብ፡ ወፋትሐ፡ ወክብር፡ ወሞገሱ፡ ወ
 ጣህጦ፡ ነገረ፡ ወተኝገር፡ በላገ፡ ወተስተኢድድ፡ በኃሊኖህ፡ ወ
 ትጤይቅ፡ በአአሞርተ፡ ወተስተሓይጽ፡ በአህይኝቲህ፡ ዘሰጦ፡
 ሞፋትው፡ ወተስተሀፅብ፡ ረድድ፡ በአንተ፡ ዘርአዎት፡ ወሰጦ
 ሀት፡ በንቤሁ፡ ነጦ፡ ፋጽጦ፡ በከንኦ፡ ወጠቢብ፡ በኃሊኖ፡ ወፋ
 ሠሕ፡ በጸገ፡ ወላሕይ፡ በገርጻ፡ ቃሉኝ፡ በጥይቅኖ፡ ወከኖ፡ ፋሪሁ

XXV. ለሸንተ፡] ለ D. — ለሎኃ፡ ለንጉሠ፡] “ኃህ፡ ለን” A., ኅላ፡
 ንጉሠ፡ B. ውኔቱ፡] ወው” A. ወተረሠሐት፡ B. — 2. ቆረ፡ 1° et 2°
 ቆረ፡ B. ሞስሉ፡ 1° ለ B. ብዙኃ፡] “ኃ፡ B. ልቱጦ፡] “ሞ B. ፫፫ ወ፶]
 ፳፫” B. በዘላድው፡] በዘላድው፡ B. ወ፲ግዝአ፡] ወ፶ግዝአ፡ B. ወ፮ አስ
 ሰዋረ፡] ወ፶ አስዋር፡ B. ወከራጫ፡] “ላ፡ B. ወሞዛርት፡] ወሞዛርተ፡
 B. ወሞሪንባ፡ B.] ወሞሪንገ፡ C. ወሞሪንገ፡ A. — 3. ፲ወ፬] ፲ወ፮ B.
 ዘሀደድ፡ B. ወይኔቲ፡] “ቲ፡ A. ተስተሀድድ፡ A, B. ለሸሎ
 ሮተ፡] “ሮ፡ B. ለከንኦ፡] ለከንኦ፡ A. ቃሉኝ፡] ወቃ” A. ወከኖ፡ ፋሪሁ፡]
 ስ” B. ወከኖ፡ ፋሪሁ፡ C.

ረ: በሠአሠአና: ትአዛዙኒ: በገርጻ: ወዘበሰላጦ: ጦስለ: ፋር
 ፱ ሀተ: እገዚአብሔር: አወሠአቶ :: ወዘኛተ: ነሱሉ: ትረኢ: ወታ
 ከተሀፅብ: እጦብዝኛ: ጥበቡ: ወአልቦ: ወአጦኛትኒ: ኛቱገ: እ
 ፳ ጦቃሉ: ወእጦኛገረ: አላ: ፋጽጦ: ነሱሉ: ዘተኛገረ :: ወይትገበ
 ር: ለሕኝጸ: ቤተ: እገዚአብሔር: ወይትኃሠኦ: ወዋሐወር: ፡ይ
 ጦኛ: ወጽገጦ: ቅድጦ: ወድገረ: ወዋርእጦጦ: ጦሳፋረ: ወጦ
 ዳልወ: ወጦዋሠረ: ወለኬኝጦ: ኃሀብትኒ: ይኛገርጦ: ጦሳፋረ:
 ወጦዋቅረ: ወጦጊኝጸተ: ወለወቀርተ: እብኝኒ: ዋርእጦጦ: ጦ
 አዝኛ: ወጦኝቡረከረ: ወጦሳፋሐ: ወነሱሉ: ይትገበር: በቃሉ:
 ፳ ወአልቦ: ዘይትሀዳወ: እጦቃሉ :: እስጦ: ነጦ: ጻኝቶት: በወ
 ከተ: ጽልጦት: ብርሃኒ: ልቡ: ወከጦ: ጽጸ: ብዝኛ: ጥበቡ: ወ
 አልቦ: ዘይሰወር: እጦቃሉ: አረዊት: ወአህዋፋ: ወለአገኝኛት
 ፳ ኒ: ቅድጦጦ: በጥበብ :: ወነሱሉ: ይገብር: በኪኝ: ዘወሀቦ: እገ
 ዚአብሔር: ሰብ: ሰአለ: ኃቤሁ: እስጦ: አሰአለ: ጦዊአ: ፀረ:
 ወአሰአለ: ክብረ: ወብህለ: አላ: ሰአለ: ጥበብ: ወአእጦር:
 ነጦ: ሀሀቦ: በዘይካኝኝ: ሕዝቦ: ወበዘዋሐኝጽ: ቤቶ: ወበዘ
 ዋሠኒ: ተገባር: ለእገዚአብሔር: በነሱሉ: ዘወሀቦ: ጥበብ: ወ
 አእጦር::

፳፯:: ኃቦ: ተኛገረ: ንጉሠ: ጦስለ: ንገሠት::

ወትቤ: ንገሠት: ጻክዳ: ለኝጉሠ: ሰሎጦኝ: ብፀህ: አኛተ:
 እገዚአብሔር: ዘከጦዘ: ለከ: ተወህቦት: ጥበብ: ወአእጦር: አኝ

ትአዛዙኒ:] ወት“ A. — 4. ወሊጦኛትኒ:] “ተኒ: B. ነሱሉ:] ነሱሉ: A,
 በነሱሉ: B. — 5. ወይትገበር: B. ወዋረእጦጦ: B. ወለኬኝጦ:
 B.] ለኪኝተ: C, ወለኬኝተ: A. ጦሳፋረ: 2ግ] “ፋሌ: B. ወጦጊኝጸተ: C.]
 “ት: A, ወጦጥኛጸተ: B. እብኝኒ:] “ኝ: C. ወጦሳፋሐ:] “ፋረ: A ex
 emend. — 6. ብዝኛ:] ብዝኛ: C. ዘይሰወር:] ለ B. ወአህዋፋ:] ለህዋፋ
 ኒ: B. ወለአገኝኛትኒ:] “ት: C. በጥበብ: B. — 7. ይገብር:] ይትገ
 ባር: B. ክብረ: ወብህለ:] invers. B. ሰሊለ: 4ግ] + ኃቤሁ: C. —

XXVI. ወትቤሎ: B. ተወህቦ: A, B.

ስ: አዎረተውኑ: ነጦ: አኩን: ነጦ: አሐቲ: አንተ: ትንክስ:
 አዎአአግተኑ: ነጦ: አኅፅብ: አገረክ: ወአከግፅ: ጥበበክ:
 ወአለቡ: አአዎርተኑ: ወአገደ: ለግንገሠትኑ: ወአትሐሠ
 .ይ: በጥበብክ :: ጲጦጠኒ: አደዎኒ: አውሠኦትኑ: ወጣህ። **፪**
 ቃልክ: ወሠኗይ: ሐረትክ: ወአደዎ: ንገብክ: ወሠአሠአ:
 ጣህ። ቃልክ: ዘፆስተረሠሕ: ልቦ: ወፆጠልል: አህፅጦተ: ወ
 .ይግንብ: አልገቦ: ወፆጠአጥአ: ወፆጠገከ: ነፍፋረ: ወፆጠ
 ህ: ጦላይደ :: ወአረአዎክ: ነጦ: ጥበብክ: ዘአንባለ: ጦከረር **፫**
 ት: ወልቡኗክ: ዘአንባለ: ሕጻት: ነጦ: ጻኅተት: በውስተ: ጽ
 ልጦት: ወክፍ: ርጻ: በውስተ: ገኝት: ወክፍ: ገሕርይ: በው
 ስተ: ገሕር: ወክፍ: ኮከቦ: ጽገሕ: በውስተ: ነፆክብት: ወ
 ክፍ: ብርሃን: ወርኅ: በውስተ: 2ጻ: ወክፍ: ጎሐ: ጽገሕ: ወ
 ሠርቀ: ጸሐይ: በውስተ: ሰጻይ :: አንሰ: አአኩቶ: ለዘ: አብጽ **፬**
 ሐኒ: ወአርአዎኒ: ክፍ: ወዘአክደኒ: ወስተ: ጦደረክ: ፍት
 ክ: ወአከግፅ: ቃልክ :: አውሠኦ: ንገሠ: ሰሉጥን: ወይቤላ: **፭**
 ጥበብክ: ወልቡኗ: አዎኒክ: ሠረጸት: ሊተሰ: በዘወሀባኒ: አ
 ግላክ: አከረአል: ዘሰአልክ: ወኗሠሠክ: በኃቤሁ: አንቲሰ:
 አንዘ: አተአዎረ: አዎላክ: አከረአል: ዘንተ: ጥበቦ: ዘአሠ
 ረጽክ: አዎልብክ: ነጦ: ትርአይ: ክፍ: ትሐተ: ገብር: ለ
 አዎላክፆ: ወቀጥጻሃ: ለደብተረሁ: ዘአቀውጦ: ወአትለአ

ለግፍቶኑ: B. አኅፅብ: አገረክ:] invers. B. ጥበበክ: ወአለቡ:]
 ጥበብክ: ወአትሐሠ. A. — 2. ወጣህ።: 1ግ] ወሊጣህ።: B. ወሠ
 ኗይ: — ቃልክ: 2ግ] ለ B. ዘፆስተረሠሕ:] ወፆ" B. ልቦ:] ተሰብሕ: A.
 ወፆጠሕጥሕ:] ወፆጠፍሕ: B. — 3. ወአረአዎክ:] ወአረአ: C. ዘአ
 ንባለ: 1ግ et 2ግ] ሕ" C. ወልቡኗክ:] "ኗ: A. ወክፍ: 3ግ 4ግ 5ግ] ወ C.
 በውስተ: 4ግ, 5ግ, 6ግ] ወ" C. ገላይ: ወ] ለ B. ወሠርቀ:] ወክፍ: ሠ" B. —
 4. ወአንሰ: B. ፍትትክ: B. — 5. ወሰጥሕሕ: B. ወይቤላ:] "ቤ: B.
 ወአንቲሰ: A. ትርአይ:] "ይ: A. ክፍ: ትሐተ:] ትኩኒ: B. Scripsi ገብር:
 et ወቀጥጻሃ: quamquam codices "ረ: et "ላሃ: exhibent. —

ክ: ወሳኝሶሱ: ለእግዘአትዋ: ተቦተ: ሕጉ: ለአዎላኅ: እስራኤል
 ጌ ለ: ጸዮን: ቅድስት: ሰዓ. ሆዊት :: ለኝሰ: ጉብር: ለአዎላኅ: ሆ:
 ወኢኮንቡ: ለግዛዜ: ወኢኮንቡ: ዘአትለአኮ: በረቀድዋ: ል:
 በረቀድ: ወአኮ: ዘኛቱ: ቃል: እዎንቤዋ: ል: ውኦቱ: ዘአኝበበ
 ኝ: እኛብብ: ውኦቱ: ዘአዘዘኝ: እጉብር: ውኦቱ: ዘሠርሐኝ: ልሐ
 ውር: ውኦቱ: ዘዎሀረኝ: እትኛገር: ውኦቱ: ዘአግባባኝ: እሌቡ:
 እስዎ: እኝዘ: ወረት: ለኝ: ሆጋ: ረሰዋኝ: ወእኝዘ: ዓይ: ለኝ: ሰ
 ብሉ: ርጉዐ: ረሰዋኝ: ወእኝዘ: ኝጠብጣብ: ኝስተት: ወረቆ: እኝ
 ተ: ተተፋእ: ደባ: ወድር: ወትዋብስ: ወልዕልተ: ወድር: በ
 ልርሐ. ሆ: ለሐኮኝ: ወበአዎሳሊሆ: ጉብረኝ:

፳፯:: በሸኝተ: ገላራዊ::

ወእኝዘ: ዘኝተ: ይትኛገራ: ለኝገሆት: ርአዎ: ለአሐይ: ገባር:
 እኝዘ: ይጸወር: እብኝ: ደባ: ርአሱ: ወሳኝረ: ዓይ: ደባ: ክሳይ:
 ወስኝቆ: ወአሠእኝሆ: ውስተ: ሐቆሆ: ወለዕፀወኝ: ደዎርኝ:
 ውስተ: እደዊሆ: ውብሉ. ሆት: ወሆጠጣት: ልላባሲሆ: ወሐቆ:
 ደኝጠባግብ: እዎኝ: ገጹ: ወዓዋ: ሳኝርኝ: ይወሕኝ: ውስተ: ሰ
 ጌ ኮኛሆ: ወኝሊረ: እኝተ: ቅድ. ዓሆ :: ወእኝዘ: ዋሐውር: ይቤሉ:
 ቁዎ: ወቆዎ: ወተዎ. ይጠ: ኝባ: ኝገሆት: ወይቤላ: ርአይ: ዘኝተ:
 ዎኝት: ፋ. ሆ. ፋ. ሆ. ኛዎ: ዘኛቱ: ወዎኝት: ሳይስኛዎ: እዎኝ
 ዘ: ወዎኝት: ክብርዎ: እዎኝዘ: እስዎ: ለኝሂ: ሰብአ: ወሐዎ
 ዎ: ዘገሠዎ: ዕፄ: እኸውኝ: ወጹአት: ወይእዜ: እኝባ: ኝስተር

6. ገላራ: B. ዘሸተለሸጎ:] "ክ: C, ለ B. ዘኛቱ:] ለ B. ወሸቱ: 2ግ] "ቱኝ: B. ሰብሸ: B.] "ሸ: A, C. ርጉህ: A. ሸኝተ:] ሸኝዘ: A. ተተፋሸ: B. ወትዋብስ: — ወድር:] ለ B. —

XXVII. ወስተ: 1ግ ደባ: B. ወለዕፀወኝ:] ለ" C. ፀዎርኝ: B, C. ደኝጠባግብ: A. ሳህራኝ: B. — 2. ወሸኝዘ:] ሸ" B. ወቆዎ:] ለ C. ረሸይ: B. ወዎኝት: 2ግ ዎ" B. ሸዎኝዘ: 1ግ "ዘዎ: B. ወገሠዎ: B. ዕፄ: ሸሸወኝ:] inv. B. ወዳሸት: B. —

አ: ነጦ: ዘአይወጥ: ኦስከ: ለዓለጦ :: ጦኔ: ኦጦ አገዕዘ: ፫
ለኦገዘ. አብኤር: ኦጦ: ወሀር: ለዘኛቱ: ይኩኝ: ነጦጸጸ: ለተኝ:
ሰባ: አገበረኝ: ነጦጸጸ: አኮኔ: ክለኦኝ: ሰኝቡኦ :: ሰብኦ : ብሂ
ለ:: ነጦ: ጥተዘ: ጥተጸ: ወነጦ: ሕይወተዘ: ሕይወተጸ: ወዘ
ኛቱ: ይጸኝ: በገብር: ኦጦጸጸ: ኦስከ: ይሁቦጦ: ኝይለ: ለደጉ
ኩጸኝ: በነጦ: ለሊሁ: ረቀደ:: ወይቤሎ: ሐር: ኝባ: ገብርከ::

፳፰:: ሰላኝተ: ዘከጦ: ለዘዛ: ለኝገሠተ::

ወካዕባ: ይቤላ: ለኝገሠተ: ጦኝተ: በቁራትኝ: ለኦገዘ:
ኦጦጸጸ: ለኦጦ: አገበርኝ: ኝከከ: ወጦጸጸ: በደባ: ጦደር:
ር: አኮኔ: ነጦጸጸ: ነጦኛቱ: ሠዕረ: ገደጦ: ዘበገዘሁ: ይጸብስ: ወ
ጸዕሰጸ: ኦሳተ: በደባ: ጦደር: ኝተረሰይ: በጦብልሰ: ጥሁጦ:
ወበኦልባስ: ክቡረተ: ኦኝዘ: ሕይወተኝ: ጸኔዓኝ: ወኝተረሰይ:
በጦሀተ: ወበሰፋረተተ: ኦኝዘ: ሕይወተኝ: ጦወተኝ: በኝጠአ
ተ: ወበኦሰተ: ኦኝዘ: ጠባባኝ: ኮኝ: አብደኝ: በኦሰጸ: ወ
በሰልወተተ: ኦኝዘ: ክቡረኝ: ኮኝ: ኝሠረኝ: በተጠይር: ወበሰ
ገደ: ለጠጦተ:: ሰብኦ: ክቡር: ዘተረጥረ: በኦጦሳለ: ኦገዘ. ፪
አብኤር: ወለኦኝ: ገብረ: ሠኝጸ: ይከወኝ: ነጦ: ኦገዘ. አብ
ኤር: ሰብኦ: ነጦኛቱ: ወለኦኝ: ገብረ: ኝጠአተ: ይከወኝ: ነ
ጦ: ደጸብሎስ: ደጸብሎስ: ሰቡይ: ዘኦበጸ: ትኦዛዞ: ለረጣ

3. ለጦላጦጦ:] ለጦጦ: B. ለጦጦ" B.] ለ" A, C. ይኩኝ:] ለ B.
ሊተኝ:] ወለ" A. ሰባኝ: B. ገበረኝ: B. ሰኝቡኦ:] ሰኝቡሰ: A. ከጦ:]
ወከጦ:] B. ወከጦ:] ወ C. ለሊሁ: ረቀደ:] inv. B. —

XXVIII. ለገበርኝ:] ገ" A. በደባ: 1° ደባ: C. ጦደር:] ጦደር
ሰ: ኝተረሰይ: B. ነጦጸጸ: B.] ክለኦኝ: A, C. ከኛቱ: post ገደጦ: C.
ዘበገዘሁ: A, B. ኝተረሰይ: emendavi pro ትተ" B, C, et ትተረሰይ:
A. በጦብልሰ:] በጦብልሰተ: A, በጦብልሰተ: በጦብልሰተ: B. ጥሁ
ጦተ: B. ወኝተረሰይ: 2° B.] ወትተ" C, ወትተረሰይ: A. ወሰፋረተ
ተ: C. ለሰደኝ: A, B. ለሰጦሰ: B. — 2. በላጦሳለ:] ለ" B. ተላከ
ዞ: B, ትላከዘ: A. ለጥላሁ:] ጥ" A.

ረሀ: ወኅተሎ: ሰቡ. ሦን: ጸዎሰብአ: ሦሐውረ: በፋኖቹ: ሆ
 ትኅዝቶ: ምስሌሁ: ፤ ጸገዚአብሔርሰ: ሦረቅርጫ: ለትሑተን:
 ወእለ: ይገብረ: ትሕትኖ: ወሦሐውረ: በፋኖቹ: ወይትፈሠሑ:
 በውስተ: ማንሠቱ: ብጭሰሰ: ዘአእራገ: ጥበበ: ዝውኔቱ: ን
 ፫ ስሐ: ወረረሀ: ጸገዚአብሔር: ወዘንተ: ሰጣዓ: ንሠት: ትቤ:
 ምንተ: ሠንዖት: ቃልህ: ወእፈ: ሐወዘን: ነገርህ: ወማሠተ: አፋ
 ኅ: ንገረኅ: ለዘይረትህ: ለዘ: ጸሰገዖ: ሎቱ: ፤ ንሕሰሰ: ንሰገዖ:
 ለጭሐይ: በኅሎ: ማሀረ: አበቂ: ንስሎ: ንብል: ወኔቱ: ጭ
 ይ: ንገሠሎ: ለአገልግሎት: ወገሳይንህ: ጸለ: ጸዎተሕቱን: ሶእ
 ለ: ይሰገዖ: ለአእገን: ወሶ: ጸለ: ይሰገዖ: ለአሰሞ: ወሶ: ጸለ:
 ይሰገዖ: ለገልፈዋት: ወሶ: ጸለ: ይሰገዖ: ለአሰሞ: ወርቅ: ወ
 ብረር: ንሕሰሰ: ንሰገዖ: ለጭሐይ: ንስሎ: ወኔቱ: ሦበስል: ሰህ
 ሦ: ወገሳሰ: ወኔቱ: ሦበርህ: ጸልጦት: ወሦአትት: ፋርሀተ: ን
 ብሎ: ንገሠን: ወንብሎ: ፈጣሪ: ወንሰገዖ: ሎቱ: ኅሎ: አሰላ
 ፶ ንን: ንስሎ: አልሶ: ዘንገረኅ: ገሳይ: አሰላኅ: ዘእንባሁ: ። ወገ
 ሕቱ: ሰጣሰ: ኅሎ: ብክሎ: ለእስራኤል: ኅልእ: አሰላኅ:
 ዘአኖአሮ: ንሕን: ወዘንወን: ኅሎ: አውረዖ: ለክሎ: ተሶተ:
 ጸዎሰገዖ: ወወሀበክሎ: ጸላተ: ሠርሀት: በአይ: ሙኅ: ነቢ
 ይ: ሰጣሰ: ዘንተ: ። ወይወርዖ: አ: ለሊሁ: ወይትኖንገረክሎ: ወይ
 ፷ አሰረክሎ: ፋትሐ: ወትእዛዙ: ። አውሠአ: ንገሠ: ወይቤላ: በ
 አገን: ወርቱህ: ይሰገዖ: ለእገዚአብሔር: ለዘገብረ: ኅተሎ: ሰጣ

ወኅተሎ:] "ሎ: ር, ወላ ኅተሎ: ለ. ወእገዚአብሔርሰ: ለ.
 ወእለ:] ወ B. ወሦሐውረ:] ሦ" ለ, ር. ወይትፈሠሑ:] ሦ" ር. ዝውኔ
 ቱ:] ዝንቱ: B. — 3. ሠንዖ ር. ለዘይረትህ: ለ B. ገሳይንህ: ር. ይሰገ
 ዖ: ለእእገን: ወሶ: ጸለ: ለ A. ለገልፈዋት: B. ጸለ: ult.] ዘ: B. በእ
 ሞሳላ: B. ወንሕሰሰ: ለ. ዘሦበስል: ለ. ሰህሶን: B. ወንብሎ: ult.] ወ B.
 — 4. ኅልእ: ለ, B. ጸዎሰገዖ: B. ጸዎሰገዖ: B. ሠርሀት:] "ተ:
 ሞሳሕት: ለ, ር. ወይወርዖ: ለ:] + ኅሎክሎ: B. ፋትሐ: ወትእዛዙ:
 B. — 5. ወእገዚአብሔር: B. ወርቱህ:] ር" B. ኅተሎ:] ለ ር.

P: ወደደረ :: ገሕረ: ወደብሰ :: ፀሐዎ: ወወርኝ :: ነዋክብተ: ወደደረተ :: ዕፀወ: ወደኔገኝ :: ኔኔከሳ: ወደዕዋረ :: ስራዊተ: ወሐገጸተ :: ዓሠተ: ወወኛብርተ :: ቢሓተ: ወወኛገገጊተ :: ወወርቅተ: ወፀዓዓተ :: ደዎኛተ: ወኛገደጊደ :: ሠኛዎኛ: ወኔከዎኛ :: ሉቱ: ይደሉ: ለገሐቲቱ: ኔከገደ: ባርርሀት: ወባረዓደ: ባርሠሓ: ወባሐሠት :: ኔከወ: ወኔቱ: ኔገዚአ: ነሉ: ረጣሪ: ወላኔክ ኔት: ወሰብኦ: ወወኔቱ: ይቀትል: ወደሐዎ: ወኔቱ: ይቀሠፍ: ወይሠሀል: ዘደደሠኦ: ኔወደር: ለኔደይ: ወደሌዕሉ: ኔወረት: ለወከከኔ: ደሐከኔ: ወደከተረዓሐከ: ደርገ: ወደወርደ: ስልሶ: ዘይገወዘ: ኔከወ: ኔገዚኦ: ወኔቱ: ለከሉ: ወደልሶ: ዘይብሉ: ወኛተ: ገባርከከ: ወሉቱ: ይደሉ: ከብሐት: ወደከተት: ኔወኛኦ: ወላኔክት: ወሰብኦ :: ወባኔኛተ: ዘትቤሊሰ: ወሀባክዎ: 2 ታሶተ: ከገ: ባሰዳኝ: ተወሃቦት: ለኛ: ታሶተ: ስዎላክ: ኔከራኦል: ኔኛተ: ተረገረት: ኔወቅደዎ: ከሉ: ፍጥረት: ባዎክረ: ከብሐቲሁ: ወትኔዛዞ: ስወረደ: ለኛ: ጽሐፊ: ከወ: ፍኔዎር: ፍትሖ: ወከሥሁ: ዘሠርዐ: ባደብረ: ወቅደሱ :: ወትቤ: ንገሠ 3 ት: ኔወይኔዜሰ: ስይሰገደ: ለፀሐይ: ስላ: ኔከገደ: ለረጣሪ: ፀሐይ: ስዎላክ: ኔከራኦል: ይኔቲ: ታሶተ: ስዎላክ: ኔከራኦል: ትከሥኝ: ኔገዘኔትዎ: ሊተ: ወለዘርኔዎ: ኔወደረደ: ወለከሉ: ወኛገሠትዎ: ኔለ: ኔወታከገደ :: ወባኔኛተዘ: ስኝ: ረክብከ: ወገከ: ባቅደዎክ: ወባቅደዎ: ስዎላክ: ኔከራኦል: ረጣረዎ: ዘሰብጽሐኝ: ኔቤክ: ወደከወወኝ: ቃለክ: ወደርሰደኝ:

ወላከረ: B. ወፀሐዎ: B. ወከዋክብተ: A, B. ወሰራዊተ: ወሐርገፃ ተ: B. ወሰኛዎርተ: C. ወፀዓዓተ :: ደዎኛተ:] ለ B. ኔከገደ:] + ይደሉ: B. — 6. ወወኔቱ:] ወ“ A. ወኔቱ:] ወወ“ B. codices ut semper fere ይሠላል: exhibent. ኔወደር: ለኔደይ:] inv. A. ስልሶ:] ወሰ“ B. ወስልሶ:] ለ B. ወይብሉ: B. — 7. ወባኔኛተ:] ለ“ C. ዘትቤሊሰ: B. ኔወቅደዎ: ከሉ: ፍጥረት:] ለ A, C. ወትኔዛዞ: C. ex emendat.] “ዛዛሂ: A, B. — 8. ወይኔቲ: B. ፍጥርዎ: B. —

፱ ገጸክ: ወሐለበወገ: ትኔዛዘክ :: ወሐተወት: ቤታ: ወወትረ: ተ
 ሐወር: ወትገብኔ: ወትሰሞ: ጥበቢሁ: ወተሆቅብ: በልገ:
 ወወኔቱገ: ገሐወር: ንቤሃ: ወይገገሬ: ነሱሉ: ዘተስኔለቶ: ወይ
 ኔቲገ: ተሐወር: ንቤሁ: ወትስኔሉ: ወ. ም. ም. ም. ነሱሉ: ዘረተወ
 ት:: ወኔሞ. ም. ገገ: ናበረት: ጌኔወራገ: ገራዋት: ገቢ. ሐ: ብሔራ:
 ወለኦክት: ንቤሁ: ኔኔዘ: ትብል: ኦኔሰኦ: ኔሞረተወክ: ኔኔ
 በር: ሞስሌክ: ወይኔዜሰ: በኔኔተ: ነሱሉ: ሕዝብ: ኔረቅዳ:
 ገቢ. ሐ: ብሔር. ገዘኔተ: ዘሰግህክ: ይረስዎ: ኔገዚ. ሐ-ብሔር:
 ዘይረረ: በወስተ: ልብዎ: ወወስተ: ልበ: ነሱሉ. ኔለ: ሰሞ
 ሁ: ሞስሌ. ኔስሞ: ኢይሞልኔ: ኔዘኔ: በኦሰሞኦ: ወኢይጸገ
 ሰ ብ: ሀይኔ: በኔገር: ጥበብክ :: ወሐኮ: ይኔቲ: ገሐቲታ: ዘትሞ
 ጽኔ: ኦላ: ብዘኔኔ: ይሞጽኦ: ኔሞኦህጌር: ወበጣወርት: ኔሞ
 ቅረብ: ወኔሞርሑቅ: ኔስሞ: ኦልቦ: ዘተረክበ: በጥበብ: ክ
 ግሁ: በወኔቱ: ሞሞል: ወሐኮ: ሰብኔ: ገሐቲቶሞ: ዘይሞጽ
 ኦ: ንቤሁ: ወግዲ: ኦራዊትገ: ወኦሰዋፋ: ይሞጽኦ: ንቤሁ: ወይ
 ሰሞሁ: ቃሉ: ወ. ም. ገገሬ: ጥበቦ: ወይትገገሬ: ሞስሌሁ: ወይገ
 ብኦ: ብሔር. ሞ: ወነሱሉ: ም. ገገር: ጥበቢሁ: ወ. ም. ገገር: በዘሰ
 ሞሁ: ወርኔዎ::

፳፱:: ለሸነተ: ፫፱፻፳፯፻፳፯::

ወሰብ: ለኦክት: ንቤሁ: ክሞ: ትሐር: ብሔራ: ኔለዎ: በል
 ቡ: ወይቤ: ዘሞጠኔዘ: ላሕይት: ብኔሲት: ሞጽኦት: ንቤዎ: ኔ
 ሞኦጽኔገ: ሞዎር: ሞኔተ: ኦኦሞር: ኔሞ: ይሁባገ: ኔገዚ. ሐ

9. ወተሐወር: ወትረ: A. ወወኔቲገ:] ወ" B, ወ" ቱ: C. ይሸቲገ: B.
 ጌ]፳ B. ገቢ. ሐ:] ተኅብ: B. ወዘኔተ: ዘሰግህክ:] ወዘሰ" B. ሸዘኔ:]
 ለ B. ወኢይሞልኔ: ሰይገ: B. — 10. ሸሞቅረብ: ወሸሞርሑቅ:]
 inv. C. በጥበብ: ሰሞሁ:] inv. B. ገሐቲቶሞ:] "ቲቱ: B. ዘይሞጽኦ:
 B. ወሸሰዋፋ: A, B. ሰሞሁ: ወርኔዎ:] inv. B. —
 XXIX. ሸሞሁ:] ለ D. — ኅቤዎ:] ለ B. ክሞ: C. በወስተ: B. —

ብሔር: ዘርአ: በውስጥ: በካሎ: ተብህላ: ውስተ: ጭሐ
 ረ: ነገሥት: ወሰሎዎን: ጭቆራ: አንስት: ውኔቱ: ወአውስ **B**
 በ: አዎን: ሰብረው: ወገብጸው: ወካናኖ: ወአደ
 ጭው: ወዋሳው: ወአዎረፋ: ወካርጉ: ወደጫንቅ:
 ወሱርከት: ወአዎአለ: ነገር: አለ: ሠፍይ: ላሕዎን: ወካና: ነገ
 ገሥተ: ወደውሰቅት: ወደውዘንተ: ዘገብረ: አኮ: በዘመወ:
 አላ: በኃለዎ: ጥባብ: ዘወሀሮ: አገዚአብሔር: ተዘካሪ: ዘይ
 ቤሎ: ለአብርሃም: አበዘን: ዘርአካ: ካሎ: ኮከበ: ሰዓይ: ወ
 ካሎ: ፍጹ: በሐር: ወይቤ: በልቡ: ጭንተ: አአዎር: አዎ: ይሁ
 በኒ: አገዚአብሔር: ተባሰተ: ወሎደ: በበአሐደ: ለለአሐቲ:
 አዎሆን: ወበአንተ: ተጠቢሮ: ገብረ: ካሎ: አንዘ: ይብ
 ለ: ደቂቅ: ይረዱ: አህጉረ: ጭር: ወይወርወው: ለአለ: ይዎ
 ለኩ: ጭሆተ: ወአዎንቱ: ቀደሞ: ሕዝብ: ነበረ: በሐገ: ዘ **E**
 ሠጋ: አስመ: አተውሀሮ: ጸጋ: ዘመንረከ: ወለአለ: አዎደን
 ረ: ክርከት: ተውሀሮ: ይንበረ: በበአሐቲ: ብአሲት:
 በሐገ: ሰብሃብ: ወወርሀ: ሎ: ሐዋርያት: አንዘ: ይብሎ: አ
 ለ: ነሠኦ: ሠጋሁ: ወደዎ: ካሎ: አዎ: አዎንቱ: አዎም:
 ቤተ: ክርከት: ወአሰሆም: አገዚአብሔር: ይጸርፉ: ጭስ
 ለ: ሠጋ: ክርከት: ዘተመወ: አንዘ: ይብሎ: አቡን: ዘበሰ
 ጫዎት: ለሰሎዎን: አተወርሀ: ሎ: በአንስት: ወአካና: ገገ
 ሆ: በአውስሮ: ለወሃይዎን: ተውሀሮ: ሐገ: ወትአዛዘ:
 ካሎ: አዎውስሮ: ወአዎብዘን: አንስት: በካሎ: ይቤ: ጸው

2. ወሰሎዎን:] + ነገሠ: B. ወዋሳው: ሆን: , sic scribendum esse putavi,
 quamquam omnes eodd. ወሊሆላ " vel ወሊሆላ " exhibent. ወተዘካሪ:
 B. ወለለሐቲ: C. ተጠቢሮ:] ለ B. ወይወርወው: A, C. — 3. አዎ
 ነቱ: ቀደሞ: B. ሕዝብ:] ለ C. ወለአለ:] ቅደሞ: ለ አላሰ: B. ለላ
 ሐቲ: B, C. ወደም: A, B. ወሰሎዎን: A. ሎ:] ለ B. ወሊሆና:
 A. ወለወሃይዎን: A. ሐገ: ወትአዛዘ: A, B. ሊዎውስሮ: ወ] ለ B.
 ወዘላውሰሰ: ላሐቲ: ላላሲት: B.

ሉስ: አለሰ: ብዙኃ: ለኛስተ: አውሰቡ: ጭወገተ: ኃሠሠ: ለርእሰጭ:: ወዘሰ: አውሰባ: አሐተ: ብእሲተ: አልቦ: ኃጢአት: ወሕገ: ኦሳት: ከላእኔ: ዘበእኛተ: ወሊዮ: ይቤሉ: ሐዋርያት: በውስተ: ሲኖዶስ: ወኛሕኔ: ሠራዕኔ: ጭስሌሆጭ: ጠዋቅኔ: ዘኔባቡ: አለ: አዎቅዮዳኔ: ሐዋርያት: ንሕኔ: ገዢወጽአርተህኔ: ወአስተራተህኔ: ሃይዳኖተ: አንዘ: አንዘ: አዲስ: ክርስቶስ: ጭስሌኔ: ወውኦቱ: ሠርዐ: ለኔ: ዘክሎ: ንዓህር: ወዘክሎ: ህንብር: ሃይዳኖተ: ወውኦቱ: ንጉሠ: ሰሎሞን: ለአክ: ላቲ: ለንገሠት: አንዘ: ይብል: አዎዮሃረ: ጭዳክሲ: ዘዋሕ: ለዎኛት: ተሐውረ: ዘአንባለ: ትርጉም: ሕገ: ጭንገሠት: ወዘክሎ: ይተገባር: ይራር: ለኃረዶ: ጭንገሠት: በአዎሳለ: ጭዳቀኔ: ወዘክሎ: ይሰደደ: አሕዛብ: በአዎሳለ: ሃጥኦኔ: አዎሳሁኔ: ትረክባ: ጥባባ: ወኛህ: በዮሃንስ: ወትኔብረ: በጸዳልዎ: በደባትር: ወአራጽዎ: ለክ: ወተኦሪ: ሕገ: ጭንገሠት: አስጦ: አፋቀርኪዎ: ለጥባብ: ወትኔብር: ጭስሌክ: አስክ: ደኃሪትኪ: ወለዓለጭ: አስጦ: ትንቢት: ይተርካ: በኃባ: ለኃኔ: ህንብር: ይኦቲኔ: ለአክት: አንዘ: ትብል: አንዘ: ለብዮ: አኔ: ኮንኩ: ጠባባ: በተለወ: ጥባብክ: ወአንዘ: ጭንገት: አዎአዎላክ: አስራአል: ኮንኩ: ሃረተ: በእኛተ: አዳኖትዎ: አንተ: ወስተ: ለብዮ: አዎይኦሕሰ: አዎላክ: ገሰደ: ዘአንባ

ወሕገ: ለኃት: ከላእኔ:] ወሕገ: ለሐተ: ከ" C, ሕገ: ለኃት: ካልእኔ: B, ወሕገ: ለሐተ: ካልእኔ: A. ወንሕኔ: B. ወሕስተራተህኔ:] ለ B. ንገብር: B. — 4. ወሕገ: ለኃት: B. ላቲ: A. ጭዳክሲ: A, B. ይራር: C.] " ረ A, ይራደ: ዘክሎ: ይተገባር: B. ጭንገሠት:] "ት: B. አዎሳሁኔ:] ወሕገ: ለኃት: B. ወተኦሪ: B. ጭንገሠት: 2፡፡ "ት: A, "ት: B. ወለዓለጭ:] ለ" C. ትንቢት:] + ሕገ: ለዘ: ይርካ: ወ B. — 5. ጠባባ: A, C. ጭንገት:] + ሕኔ: B. ኮንኩ: A. አዳኖትዎ:] ላቲ: ለ"ት: A, ላቲ: ሃይዳኖት: B. ወሕገ: ለኃት: B. አዎላክ: B. ገሰደ:] ሕገ: ለ"ት: B. —

ለሁ፣ ወጠዘንቱስ ፡ ስትቤ ፡ በረቀቀኩ ፡ ነቦ ፡ ትወስኑ፤ ጥባ
 ባ ፡ ወዳብረ ፡ ወኔባጽኢ ፡ በነቦ ፡ ረቀቀኩ ፡ ፡ ወተረሰ፡ ስሎ ፳
 ጥፎ ፡ በኔንተዘ ፡ ወአልባሶ ፡ ለኅረ.፡። ፡ ወወሰከ ፡ ካዕባተ ፡
 ዲባ ፡ ማኔዶ ፡ ወአዘዘ ፡ በአስተጠላጭ ፡ ነሱሉ ፡ ሠርሁተ ፡ ቤቱ ፡
 ወነሱሉ ፡ ነቦ ፡ ዕለተ ፡ ኔንዘ ፡ ድሉት ፡ ይኔቲ ፡ ቤቱ ፡ ለሰሎጥፈ ፡
 ንንሠ ፡ ወአላላ ፡ አስተደለዋ ፡ በዳብር ፡ ረድ.፡። ፡ በፋሠ፡ ወ
 በሰላሎ ፡ በጥባብ ፡ ወሎሕረት ፡ ሎስለ ፡ ነሱሉ ፡ ትሕትኗ ፡ ወዋ
 ወሁት ፡ ፡ ወአሎዘ ፡ ተሠርህ ፡ ማኔዶ ፡ ዘንንሠ ፡ በነቦ ፡ ሕን፡ ፳
 ዘላንዎት ፡ ወንዎት፤ ፡ ስኔት ፡ ኔንተ ፡ ማላስት ፡ በጸደል ፡ ወ
 በዳብር ፡ ወደባረት ፡ አንጸረ ፡ ድኅረ ፡ ኔባ ፡ ትረኢ ፡ ወትትኦ
 ር ፡ ወትጤዩ ፡ ነሱሉ ፡ ወተኔከር ፡ ረድ.፡። ፡ በዘርኔጥት ፡ ወሰ
 ሀት ፡ ወትሪብሕ ፡ በልባ ፡ ለአሎላከ ፡ ኔስረኦል ፡ ወተስተሀጽ
 ብ ፡ ክብረ ፡ ቤተ ፡ ላንዎት ፡ ዘርኔጥት ፡ ኔስሎ ፡ ትረኢ ፡ ለሌሃ ፡
 ወላቲሰ ፡ አለሶ ፡ ዘይረኔጥ ፡ በነቦ ፡ ንብረ ፡ ላቲ ፡ በጥባብ ፡ ዘአ
 ሠንዎ ፡ ሎንባራ ፡ ኔጺ.፤ ፡ ማላተ ፡ ወረቢሶ ፡ ብሳጣተ ፡ ወንቢር ፡
 ሎስካባተ ፡ በአብላቅ ፡ ወአፋራጽ ፡ ኔዘ.፤ ፡ ዕፋረተተ ፡ ረቢሶ ፡
 ማህተ ፡ ወሰሊካተ ፡ ሎረ፡ ፡ ቀንሀተ ፡ ወስኔኛተ ፡ ፡ ወሰባ ፡ ይባወ ፳
 ኔወ ፡ ለወኔቱ ፡ ማኔዶ ፡ ረድ.፡። ፡ ሠናይ ፡ ሎሀሁ ፡ ወደጸገብ ፡
 ዘኔንባሊ ፡ ይብልህ ፡ ማላህተ ፡ ጣህሎ ፡ ጸኛሁ ፡ ወይረኔ ፡ ላቲ ፡
 ማላህ ፡ ሎጸሎ ፡ በሎክር ፡ ወበጥባብ ፡ ወሎተ፡፡ ፡ ሎዲዳ ፡
 ኔሎከ ፡ ወረላረላ ፡ ጠቢቃተ ፡ ወዘንተ ፡ ይንብር ፡ ወይሁባ ፡ ለንገ
 ሠት ፡ ነቦ ፡ ትብላህ ፡ ኔሎኔሁ ፡ ፡

6. ለኅረ.፡። ፡ ቤቱ ፡ 1° ቤት ፡ ለ. ከሎ፡]
 ለ ለ. ር. ይኔቲ ፡] ለ ለ. ንንዎ ፡] ለ ለ. ወሎካህ ፡ ለ. ወሎሕረት ፡
 ቤ. — 7. ዘላንዎት ፡] ለ ለ. ለ ለ. ለሌሃ ፡ ቤ.] ለ ለ. ለላሁ ፡ ለ. ር. ወላቲሰ ፡] ለ ለ
 ቤ. ዘይረኔጥ ፡] ይዋ ፡ ለ. ወረቢሶ ፡ 1° ወረቢሶ ፡ ቤ. ለሰጠተ ፡ ቤ. ሎስ
 ካላተ ፡ ር.] ሎስካተ ፡ ለ. ንተ ፡ ቤ. ለሎካተ ፡ ወሎካተ ፡ ለ. ለ. ረቢሶ ፡
 2°] ረቢሶ ፡ ቤ. ወሰሊካተ ፡ ቤ. ቀንሀተ ፡ ቤ.] ቀንሀተ ፡ ለ. ር. — 8. ሠናይ ፡]
 ለ ለ. ር. ጣህሎ ፡] ከሎኔሁ ፡ ለ. ለ. ሎካህ ፡ ቤ. ር. ሎጸሎ ፡ ለ. ለ. ኔሎከ ፡]
 ሰሎካተ ፡ ቤ. ወላላ ለ ለ. ለሎኔሁ ፡ ለ. —

፳:: ለሸንተ: ዘሽጦ: ጦሐለ: ላቲ: ንጉሠ: ለንግሠት:

ወሶቦ: ተረጸጦ: ሦልሰ: ወስብፀ: ጻኢዳ: ንጉሠ: ወአተ
 ወ.: ጦገብት: ወጦሐዛት: ወጦጻክርት: ወአገብርት: ተኝሦአ:
 ንጉሠ: ወሐረ: ንቦ: ንግሠት: ወይቤላ: በባሕቲቶጦ: ተኝዘዘ:
 ፀ HP: በአንተ: ፋቅር: ኦስካ: ንግሠት: ወትቤሎ: ንግሠት: ጦሐል:
 ሊተ: በአጦላክካ: አጦላካ: ኦስራአል: ካጦ: ኢትትኝሦላኒ:
 ኦጦሮ: ለአጦ: ተስሕትኩ: ሕገ: ሰብአ: ነኦስ: ኦወርድ: ወስ
 ፫ ተ: ጸጻ: ወሕጻጻጦ: ወጦኝደቤ: በፋኖት :: አውሦአ: ወይቤላ:
 ኦጦሕል: ለካ: ካጦ: ኢይትኝሦላካ: ወባሕቱ: አንቲኒ: ጦሐ
 ሊ: ሊተ: ካጦ: ኢትትኝሦሊ: ካሉ: ዘወስተ: ቤትፆ :: ወሠሐቀ
 ት: ንግሠት: ወትቤ: ኦኝዘ: ጠቢብ: አንተ: ለጦኝት: ካጦ: አብ
 ዶ: ትትኖገር: ኦስርቅኒ: ወጻጻጦ: አሀይድኒ: ቤተ: ንጉሠ: ዘአወ
 ሀባኒ: ንጉሠ: ኢይጦሰልካ: ኦግዚኦፆ: በፋቅረ: ንፆይ: ዘጦጸ
 ኦኩ: HP: ወጦኝግሠትፆ: ብህልት: በጸጋካ: ወአልሮ: ዘይትኝ
 ጥአኒ: ኦጦዘ: ረቅድኩ: አላ: ዶኦ: ጦጸኦኩ: በኝሣሠ:
 ፶ ጥባብካ :: ወይቤላ: ለአጦ: አንቲ: አጦሐልክኒ: ጦሐሊ: ሊተ:
 ወጦሐላሰ: ደዳሉ: ለክልኦቱ: ካጦ: ኢይትካጦጦ: ወለኦ: ኢ
 ፆጦሐልክኒ: ኢፆጦሕላካ: አኝሂ: ወትቤሎ: ጦሐል: ሊተ: ካ
 ጦ: ኢትትኝሦላኒ: ወአኝሂ: ኦጦሕል: ካጦ: ኢይትኝሦል: ንፆይ
 ፷ ካ :: ወጦሐለ: ላቲ: ወአጦሐላ: ወሀርገ: ንጉሠ: ደቦ: ጦስካ
 ቡ: በፀገጸ: ወላቲኒ: አስተደለወ: ጦስካቦ: በፀገጸ: ወይቤ

XXX. ዘሽጦ:] H D. ለንግሠት:] ሰሎጦን: D. — ወጦሐ" ወጦጻ"]
 inv. B. ወጦጻክርት:] ጦ" C. — 2. ንግሠት:] ለ B. ሰሐትካ: B. —
 3. ወሸወሠሸ: B. ሊይትኝሦላካ: B, C. ሊተ:] ለ B. ሊትትሐይሦላኒ:
 B, ሊትትኝሦላ: C. ካሉ:] ለ B. ወትቤሎ: B. ሸዛሊኦፆ:] + ንጉሠ:
 B. ወጦኝግሠትፆ:] ጦ" B. ሰህልት: C. ሸገ:] ለ C. — 4. ለሸጦ:]
 ለ A. ሸንቲ: ሸጦ"] inv. A. ወለሸጦኒ: C. ሊፆጦሐልክኒ:] ሸጦሐል
 ክኒ: B. ሊፆጦሕላካ:] ሊፆጦሐልክኒ: B. ሊትትኝሦላኒ: C. ወሸኒ: C,
 ሸኝሂ: B. ሊይትኝሦል: C. — 5. ወላቲኒ:] ላቲ: B. ሸስተደለወ:] +

ላ: ወገሕቱ: ሳዳጊ: ኔስተይ: ጭፍ: ወጊዳጋ: ትስተይ: ወኔዎ
 ፲ ላይ: ሳትፆት: ጭፍ: ገብረ: ረቃይ: ወፍጫ: ሳቡረ: ። ወኔዎይ
 ሳረ: ፍጫ: ኣስተርኣዎ: ለሰሎጥን: ንጉሠ: ጭሐይ: ብርሃት: ወ
 ወረዳት: ኔዎሰጫይ: ወኣብርሃት: ላዕላ: ኔስራኣል: ረዳ፡ፋይ: ፤
 ወኔዎዘ: ገንዲይ: ገብተ: ተዎሠጠት: ወሰረረት: ኔስከ: ብ
 ሔረ: ኣትዎጳይ: ወኣብርሃት: በሆኒ: ረዳ፡ፋይ: ኔስከ: ለዓለ
 ጫ: ኔስጫ: ኣፋቀረት: ኔቢረ: ሆይ: ወገንደይ: ኔዎ: ትገብኦ: ወ
 ፲፩ ከተ: ኔስራኣል: ወኣገብሳት: ። ወግዕብ: ገንዲይ: ሠረቀ: ብር
 ሃን: ወወረዳ: ጭሐይ: ኔዎሰጫይ: ወስተ: ብሔረ: ይሁይ: ወኣ
 ብርሃ: ረዳ፡ፋይ: ኔዎቆይ: ። ኔስራኣል: ኣስተኣኪይ: ለ
 ጭሐይ: ኔዎላህቡ: ወኣሐረ: በብርሃኑ: ወኔቱኒ: ጭሐይ: ተ
 ሆይ: ለኔስራኣል: ወኔዎንቱሂ: ቀንኦ: ላዕሊሁ: ወተስኦኒ:
 ሰላዎ: ጫክሊሆ: ወጫክሊ: ጭሐይ: ወኣኔሠኦ: ኔደዊሆ
 ጫ: ጫላ: ኣብትር: ወጫብሐ: ወረቆይ: ከጫ: ጭፍኦ:
 ለጭሐይ: ወኣጸለጫ: ለኩሎ: ጫላ: በደልቆልቆ: ወጊዳ:
 ወጫላ: ዘኣይሠርቆ: ደግሞ: ወኣጫኦ: ብርሃኖ: ወደበ
 ፲፪ ይወ: ወሀቀብወ: ዘኖር: ኔብ: ደቢይ: ወወጫ: ኔዎኔብ: ኣተ
 ሐዘብወ: ወኣብርሃ: ኩሎ: ጫላ: ረዳ፡ፋይ: በቀይጫ: ገሐ
 ር: ወበደኔረ: ገሐር: ለኣትዎጳይ: ወሊርጫ: ወሊኔስራኣል:
 ተሆይ: ረዳ፡ፋይ: ወሀርገ: ደብ: ጫኔብ: ዘትግት: ።

10. ፍጫ: B. ሰሎጥን: ንጉሠ:] inv. B. ብርሃት:] ለረህ: B, C. ወወ
 ረዳት:] "ይ: B, ወረዳት: A, C. ኔዎሰጫይ: A, C. ወኔብርሃ: B.
 ገንዲይ:] "ይይ: B. ገብተ:] ለ A, C. ሆይ: ለ A, C. scripsi ወገንደይ:
 quamquam omnes codd. ወገንደይኩ: exhibent. — 11. ገንደይ: B. ጭ
 ዳ: 1°] ለ B. ኔዎሰጫይ: B. ወኔስራኣል: A. ኔስተኣኪይ:
 A. ወኔቱኒ: C, ወኔቱ: B. ኔዎንቱሂ: B, ወኔ"ቱ: C. ላዕሊሁ: B.
 ኔንሠሎ: A, C. ኔደዊሁ: ላዕሊሁ: B. ጫላ:] ለ C. ኔብትረ: ወጫ
 ብሐ: C. ለኩሎ: B. ደግሞ:] ጫ: B. ብርሃኑ: A, B. ወሀቀብ:
 B. ዘኖር: ኣ" ደብ"] ኣ" ደ" ዘ" C. — 12. ወጫኦ: A. ወሊኔስ
 ራኣል:] ለ" C. —

፴፬:: ለሽንተ: ዘኸፍ: ወሀላ: ተሸጫርተ: ለንገሠት::

ወዘንተ: ራኔዎ: ሰባ: ርኔዎ: ኦኔዘ: ንወፍ: ሰሎጥን: ንጉ
 ሠ: ደንገፀት: ነፋሱ: ወተግሠጠት: ሃሊኖሁ: ከፍ: ፍብረቅ:
 ወኔቅሀ: ደንገፀ: ወካዕባ: ስንባረ: በኦንተ: ንገሠት: ኦኸፍ:
 ጸኑዕ: ኔዶላ: ወሠኖይ: ላከዎ: ወንጽከት: በደንገልኖ: ወንገ
 ሠት: ጌዓጦተ: በብከሬ: ወኦኔዘ: ከፍ: ዘ: ተደላሃ: ወክብ
 ሬ: ስንጽከት: ሠጋሃ :: ወትቤሎ: ረንወኒ: ኦከር: ብከርፆ: ወ **B**
 ቦኦ: ንባ: ጸኑደረ: ወወሀላ: ከሎ: ዘይትፈቀድ: ክብረ: ወብ
 ህላ: ወሠኖይ: ስልባሰ: ዘይትሀዎ: ስዕይንተ: ወከሎ: ዘይ
 ተፈቀድ: ክብረ: ለብከረ: ኢትዎጲዎ: ወራኮባተ: ወሰረገላተ:
 ጦጠ: ጌሲከ: ዘጸሁኖን: ጦከላ: ንፆዎ: ክብር: ዘይትፈቀድ:
 ወሰረገላተ: ኦላ: ደጸሀ: ደባ: ፍጻ: ወሰረገላ: ዘዎከር: ደ
 በ: ባከር: ወሰረገላ: ዘይረወጽ: በኔፋሳት: ዘጉብረ: በከፍ: ጥ
 በቡ: ዘወሀላ: ኦገዚ: ስብከር :: ወተፈሠሐት: ወወፅኦት: ከ **F**
 ጦ: ተከር: ወኦከተፋኖ: በብዙኖ: ገርጻ: ወኦገከሠ: ኦንተ:
 ባከተቶፍ: ወኦወፅኦ: ከልቀተ: ኦጸጸገዕቱ: ኦንተ: ተንኦ
 ከ: ወወሀላ: ለንገሠት: ወይቤላ: ንሠኢ: ከፍ: ኢትርከዕኒ: ወ
 ለኦጦ: ዘረከብከ: ኦጦወከቴትከ: ዘርኦ: ዘንቱ: ደከኖ:
 ተኦጦርተ: ወለኦ: ከኔ: ተባዕተ: ደጸኦ: ንቤዎ: ወሰላጦ:
 ኦገዚ: ስብከር: ጦከላከ: ወኦኔዘ: ኦኖፍ: ጦከላከ: ርኢ
 ከ: ራኔዎ: ብዙኖ: በከልጦ: ከፍ: ሠረቆ: ፀከይ: በወከተ:

XXXI. ዘኸፍ:] ዘ D. — ደንገፀ: C. ነፋሱ:] ለ A, C. ደንገፀ: B.
 ለደንገልኖ: B. ጌ] ለ B. ወክብረሃ: A. — 2. ወሀላ: B. ወሠኖይ: B.
 ክብረ: 2°] + ወብህላ: B. ጌ] ጌ B. ዘጸሁኖን: B.] ዘፀሁን C, ዘጸሁን:
 A. ዘይረወጽ:] ዘዎከር: A. — 3. ሽንተ:] ሽኔዘ: B. ለወከቴትከ: A.
 ሽጦወከ"ዘ"] inv. C. ደከፍ: B. ወለኸፍ:] ለ" A. ወሽብርሀት:
 bis A. ወሽገዚ" ult.] ሽ" A, C. —

ኔስራኤል፡ተወሃድ፡ወሰረረት፡ወሰብርሀት፡ለብሔረ፡ኢ
 ትዮጵያ፡ኔጌዳ፡ለኔጌ፡ብህ፡ትትገረገገ፡ሀገርህ፡ወኔገዚ
 ፱ ኦብሔር፡ደኦር ። አንቲሰ፡ዕቀቢ፡ዘገርኹኅ፡ኅግ፡ታወ
 ልኅደ፡ለኔገዚ፡ኦብሔር፡በኹሉ፡ልብኅ፡ወትገበረ፡ፈቃድ፡
 ኔስግ፡ወኔቱ፡ይቀረጹ፡ለዕቡደ፡ወይሀሀሎ፡ለትሑ
 ታን፡ወይሃወት፡ወኔብርቲሆ፡ለኔዳላን፡ወደብርግ፡ለኔደ
 ደን፡ኔስግ፡ወት፡ወኔይወት፡ኔግንቤሆ፡ወብዕል፡ወንደት፡በ
 ፈቃድ፡ይትወሀብ፡ኔስግ፡ኹሉ፡ሎቱ፡ወኔልቦ፡ዘደኔደ፡ለ
 ትኔዛዘ፡ወለኹኔሆ፡በሰጋይ፡ወበደድር፡በገሔር፡ወበቀላ
 ደት፡ወኔገዚ፡ኦብሔር፡ደሀሉ፡ወኔሌኅ፡ወኔረ፡በሰላግ።

፴፪፡ለሽንተ፡ዘከግ፡ወለደት፡ወሸተወት፡ብሔሩ።

ወተፋፈወ፡ወሔረት፡ወበጽሐት፡ወከተ፡ሀገር፡ገላ፡ዘደ
 ሳርደ፡በ፱አውራጃ፡ወበ፳ዕለታት፡ኔግዘ፡ተረፈወት፡በኔቤሆ።
 ወአንዛ፡ግሔግግ፡ወወለደት፡ሕፃን፡ተገሰተ፡ወወሀበቶ፡ለ
 ፫ ሐፃንት፡በብዙ፡ክብር፡ወተደላ ። ደኔቲሰ፡ኔበረት፡ኔስከ፡
 ደትፈጸግ፡ወወሰለ፡ኔጽሐ ። ወኔግዘ፡አተወት፡ብሔሩ፡በ
 ብዙ፡ገርግ፡ወኔብኡ፡ወኔኔኔኔ፡አግ፡ለኔገዘኔቶ፡
 ኔለ፡ኔበረ፡ሆ፡ወከገደ፡ወገደ፡ላቲ፡ወተረሃሐ፡በኔትወታ፡
 ኹሉ፡ኔደደ፡ወኔልቦሰቶ፡ሠኔደን፡ኔልባሰ፡ለክቡራኔሆ
 ግ፡ወቦ፡ለዘወሀበት፡ወርቀ፡ወብረረ፡ወደክንት፡ወወላተ፡

4. ወሽንተሰ፡ A. rursus codd. ወይሃሃሎ፡ scribunt. ወደትኔሃት፡ A.
 ወኔይወት፡] + ወሰተ፡] ሽደሆ፡ B. ወብዕል፡] ሐ" B. ዘደኔደ፡] sic scripsi
 sequens cod. B. (ዘደኔደ), ceteri cod. ዘደኔደ፡] exhibent. ወለኹሉ፡
 ኹኔሆ፡ B. ወበገሔር፡ B. —

XXXII. ለሽንተ፡] ለ D. ወሸተወት፡] ወበጽሐት፡] D. — ዘደሰርደ፡
 B. ለ፱]፳ B. ሕፃን፡] ወለደ፡] C. — 2. ወኔግዘ፡] ወ B. ብሔሩ፡] ሀገ
 ሩ፡] B. ወሽሐሽ፡] ሽ" A, C. ሠኔደን፡] B.

ወሃሉ፡ ንዋ፡ ወሀብት፡ ዘይት ረቀቀ፡ ወሰርት ሀት፡ ማንሠተ፡
ወሰላ፡ ዘተሀዎ፡ ንወቀላ፡ ንስወ፡ አቀቀረተ፡ ለጥባብ፡ ወኔ
ገዢ፡ አብጠር፡ አጽኑ፡ ማንሠተ፡ ወለሀቀ፡ ወኔቱ፡ ከፃኑ፡ ወሰ
ወዋቶ፡ ስጥ፡ ቢይ፡ ከክዳ።

ላይ፡ ልክክ፡ B. —

VER S I O.

CAP. XIX. DE LOCO UBI HIC LIBER INVENTUS EST.

Et dixit Dematius patriarcha Constantinopolis¹: Equidem inveni librum in templo Sophiae inter libros aerarii regis (in quo scriptum), omnia orbis² regna regi Romae et regi Aethiopiae esse.

CAP. XX. DE DIVISIONE TERRAE.

A media Hierosolymae parte et ab eius septentrione usque ad meridiem orientalem portio regis Romae est, et a media Hierosolymae parte et ab eius septentrione usque ad meridiem et Indiam occidentalem portio regis Aethiopiae est.³ Uterque enim eorum semen Semi filii Noae, semen Abrahami, semen Davidi, proles Salomonis est; Deus enim Semi semini gloriam

1) Commemoratione ecclesiae S. Sophiae demonstratur hoc loco vocabulum **ርዓ**: Constantinopolis vocabulo vertendum esse; revera Dematius in fine orationis suae dicit (C. fol. 82 aβ): **ዘኛተ: ረኅብኅ: ኧዳዳከፋት: ዘቤተ: ሰፋ.ፆ: ዘቆስጥንጥንፆ**.. Tres formae occurrunt pro Romae nomine, **ርዓ: ርዩ: ርዩፆ**: quarum prima respondet graeco *Ῥώμη*, alterae arabicis **روم** et **روميا**; **ርዩፆ**: igitur de urbe tantum usurpatur. Forma **ርዩ**: quemadmodum arabico **روم** gentem romanam saepe significari in libris ex arabico sermone versis inveni, e. gr. Josippon (fol. 6 a, cod. Berol. mss. orient. fol. 397) **ወረዶኧወዳድ: ርዩ: ለፆናፆፆፆ**: et adiuverunt Romani Graecos, (ibid. fol. 38 b) **ወቦኧ: ርዩ: ወቆተሉ: ስብኣ: ብዙኝ**: et venerunt Romani et interfecerunt homines multos. Praeter has tres formas in communem usum receptas in Josippi libro formae **ርዓ**: et **ርዓኒ**: etiam raro leguntur (fol. 5 b).

2) Pro orbis codd. B, D legunt in aeternum.

3) Vaticinatur Gregorius Thaumaturgus in fine fere libri de bellis regi Aethiopiae et imperatori Graecorum contra infideles gerendis, postea canit: **ኧዳ ኛቱስ: ነገሠት: ፆስጢኖስ: ንጉሠ: ርዓ: ወኅሌብ: ንጉሠ: ኣት ፆጳፆ: ፆትረኅብ: ክልኣሆዎ: ቦኣፆረኅሌዎ: ወፆወርዐ: ቆርኅ: ሊቆኝ: ጳጳሳተሆዎ: ወፆቆርቡ: ወፆናብረ: ሃፆዳፆተ: ቦ ፋቆር: ወፆትወሀቡ: ኣዳኝ: ወሰላዎ: ወፆትኅረሊ: ፆፆረ: ኧዳ ንረቆ: ለኣፆረኅሌዎ: ቦኅዎ: ነገርኝ: ወስተ: ርኣሰ: ዘኛቱ:**

dedit propter benedictionem Noae patris eorum. Rex Romae quoque filius³ Salomonis est¹ et rex Aethiopiae filius Salomonis primogenitus maior natu est.

CAP. XXI. DE REGINA AUSTRI.

Quomodo etiam hic natus est inveni scriptum in hoc libro; sic enim evangelistae huius feminae mentionem faciunt. Dominus quoque noster Jesus² Christus dixit, redarguens populum Iudaeorum crucifixorum quae tunc erat generationem, dicens: „Regina austri surget die iudicii et litigabit cum iis et litem cum iis instituet et vincet hanc generationem quae praedicationem vocis meae non audivit, nam ipsa venit a finibus terrae ut Salomonis sapientiam audiret.“² Et quod dixit „Regina austri“ haec est regina Aethiopiae;³ quod autem dictum est „Fines terrae“ hoc est propter infirmitatem feminarum naturae et propter longitudinem⁴ viae ardente sole et propter extensio-

ⲠⲪⲏⲘⲉ: Ⲙⲉⲣⲟⲩ: i. e. „Hi autem reges Iustinus rex Romae et Kaleb rex Aethiopiae sunt, Hierosolymam ambo convenient et patriarchae eorum eucharistiam instituent et accedent (reges ad eam) et eandem fidem in amicitia habebunt et invicem salutationem et pacem sibi dabunt et inter se terram dividunt a media Hierosolymae parte quemadmodum diximus [expectaveris: dixit Dematius] in primo huius libri capite.“ Kalebum enim regem spelunca subterranea a sancto Pantaleone ex Abessinia Hierosolymam perductum esse fertur. Cf. Lefebvre, voyage en Abyssinie III. p. 433. In synaxariis aethiopicis narratur Kalebum regem post victoriam de Iudaeis reportatam monacum se fecisse et coronam tantum suam Hierosolymam misisse ut supra portam sepulchri Christi suspenderetur; Kalebum ipsum Hierosolymam profectum esse non narratur. Poeta quoque a Ludolfo (hist. Aeth. II, 4.) citatus coronam tantum a Kalebo Hierosolymam missam esse refert. Cf. Sapeto, viaggio e missione catolica fra i Mensa etc. Appendice seconda.

1) Ab Adramio (Ⲡⲉⲣⲟⲩⲛⲟⲩ) enim quodam Salomonis filio auctor imperatores Romanos originem trahere fingit.

2) Matth. 12, 42; Lucas 11, 31.

3) Quod solus cod. D addit „haereditas autem et terra nativitatis huius reginae Axuma est nam ex hac (urbe) oriunda est“ in textum non recipiendum putavi quia omnibus aliis locis libri nostri urbs reginae Ⲙⲉⲣⲟⲩⲛⲟⲩⲛⲟⲩ: (Makedae mons) vocatur. Lobo (voyage d'Abissinie trad. par le Grand, p. 64.) haec refert: Ils monstrent encore aujourd'hui un Bourg où ils disent qu'elle [negesta Azeb] tenoit sa cour; et il paroît par les ruines qu'on y trouve que c'étoit autrefois un lieu très-considérable. J'ai été aussi plusieurs fois dans un village que les Abissins appellent terre de Saba à cause qu'ils croient qu'elle y est née. Nomina locorum Lobo non tradit, sed sine dubio Axuma accipienda maximis monumentorum reliquiis clara. Cf. quoque Ritter, Afrika I. p. 192. ed. alterae.

4) Formam Ⲙⲉⲣⲟⲩⲛⲟⲩ: quam exhibet cod. C Dillmannus uno tantum exemplo testatur (lexic. col. 273).

4 nem viae deficiente aqua. Haec autem regina austri pulcherrima erat aspectu suo et venustate sua, scientia et intelligentia quam Deus ei dedit ut Hierosolymam iret ut Salomonis sapientiam audiret, Dei enim voluntate hoc factum 5 est et illius placitum erat. Haec autem ditissima erat quod Deus ei gloriam et divitias aurum et argentum et vestimenta pretiosa et camelos et servos et mercatores ¹ dederat, et proficiscebantur ei terra marique et in Indiam et Syenem. ²

CAP. XXII. DE TAMRINO MERCATORE.

Et erat quidam prudens mercatorum praefectus cuius nomen Tamrinus et onerabat quingentos et octoginta camelos et circiter septuaginta tres naves 2 ei erant. Et Salomo rex tunc Dei domum aedificare desiderabat et ad omnes mercatores misit in orientem et in occidentem in septentrionem et in meridiem ut mercatores venirent et aurum et argentum ab se sumerent et ipse 3 quoque sumeret quod ad opus desiderabatur. Et dixerunt ei de illo mercatore Aethiopico divite et misit (ad eum) ut adveheret sibi quod desideratur ex terra Arabiae aurum fulvum et lignum cariem non contrahens nigrum et 4 saphirum. Et profectus est ille mercator cuius nomen Tamrinus mercator reginae Aethiopiae ad Salomonem regem et sumpsit (rex) ab eo omnia quae desideraverat et dedit mercatori quae desiderabat adaugens ex opibus suis. 5 Ille autem mercator admodum prudens erat et Salomonis sapientiam videbat et mirabatur et (animum) attendebat ut penitus cognosceret sermonem vocis eius et iudicii eius et facundiam oris eius et suavitatem sermonis eius et ambulatum et sessionem et surrectionem et opus et amorem et institutionem 6 et mensam et legem eius. Quibus mandabat, humilitate et lenitate (mandabat), et cum peccassent docebat eos nam sapientia et timore Dei domum suam disponebat et leniter stultis obiurgabat et leniter ancillis prosperabat, et aperiebat os suum parabolis et vox eius melle favorum dulcior erat et

1) Forma **ḫṛṣṣ**: quam exhibet A calami lapsu ex **ḫṛṣṣ**: orta est quemadmodum idem codex A in altero versu sequentis capituli exhibet; quae forma **ḫṛṣṣ**: apud Dillmannum desiderata recentioris originis est affixione terminationis **ḫ.ṣ.**; cuius usus in linguis neoaethiopicis valde frequens est (cf. Zeitschr. d. D. M. G. XXIII. p. 465.) orta; in lingua tigrina quidem occurrit haec forma **ḫṛṣṣ**: in lingua amharica decurtata est in **ḫṛṣ**: quae forma ad Oromones etiam transit.

2) Accusativi **ḫṣṣ:ḫṣṣ**: repugnant regulae a Dillmanno constitutae (gramm. p. 255.) nomina propria si accusativi terminationem accipiunt semper **ḫ**: (non **ḫ**) accipere; item legi in ipsa Dillmanni chrestomathia (p. 151 lin. ult.): **ḫṣṣḫṣṣ:ḫṣṣ:ḫṣṣḫṣṣ**: „velut columba circum Iordanum vagatus est.“ — Dillmannus (col. 1417) formam **ḫṣṣ**: tantum affert.

omne opus eius conveniens et omnis aspectus eius gratus, amatur enim sapientia ab intelligentibus et repudiatur a stultis. Quae omnia cum ille 7 mercator videret, stupebat et admirabatur valde, nam iis qui eum videbant prorsus ille iucundus et praeceptor erat; et qui ad eum venerant nolebant abire nec discedere ab eo propter sapientiam et venustatem eius; et suavitas sermonis eius velut aqua sitienti et velut panis famelico et velut medicina aegroto et velut vestis nudo et velut pater orphanis. Et iuste iudicabat 8 neque partium studio ducebatur; et gloria et divitiae ei erant quas Deus ei abundanter dedit, aurum et argentum et gemmae et vestimenta pretiosa et pecus et bestiae sine numero. In diebus autem Salomonis regis erat 9 aurum velut aes et argentum velut plumbum, aeris autem et plumbi et ferri multitudo erat velut frutex arundinis et velut stipulae campi; lignum cedri quoque multum erat quia Deus ei gloriam et divitias et sapientiam et gratiam dederat, ita ut priores non fuissent quemadmodum hic, neque posteriorum quisquam esset quemadmodum hic.

CAP. XXIII. DE REDITU MERCATORIS IN TERRAM AETHIOPIAE. 1

Et postea desiderabat Tamrinus mercator redire in terram suam et ivit ad Salomonem et veneratus est eum et salutavit eum et dixit: „Salus magni- 2 tudini tuae! dimitte me ut in terram meam proficiscar ad dominam meam, nam moratus sum aspectu gloriae et sapientiae tuae multarumque cupe- diarum quibus mihi gratificaris; nunc autem proficiscar ad dominam meam; equidem desiderarem tecum remanere quemadmodum servorum tuorum ali- quis vilissimorum; beati certe qui vocem tuam audiunt et mandatum tuum faciunt, nam desiderarem hic remanere neque abste separari! sed profecto dimitte me ad dominam meam propter ea quae mihi commissa sunt ut ei opes suas tradam, ipse quoque ei servus sum.“ Et Salomo domum suam 3 intravit et dedit ei omnes res pretiosas 2 desiderabiles terrae Aethiopiae, et dimisit eum in pace; et veneratus est et exiit et viam suam profectus est et advenit ad dominam suam et tradidit ei omnes opes quas advexit. Et dixit 4 ei quemadmodum Hierosolymam Iudaeae urbem pervenerat ad Salomonem regem, omniaque quae audierat et viderat ei dixit, quemadmodum ius agebat, et quemadmodum munde loquebatur et quemadmodum rectum mandabat omni in re quam perscrutatus erat, respondebat pro clementia sua neque iracundia

1) Adverbium **כִּן**: ad numerum **כ"ג** videtur referendum esse, ut germanice ad verbum interpretandum sit: Dreiundzwanzigstes Kapitel, in welchem der Kaufmann nach dem Lande Aethiopien zurückkehrt. Idem in sequentis capituli inscriptione et saepius occurrit.

2) Sensum enim concretum hoc loco voci **קִנְיָן**: inesse puto; cf. XXV, 1. et XXXI, 2.

ei erat, et quemadmodum quoque constituerat sexcenos exactores operariorum qui lignum et qui onera portabant et octingentos lapicidas et quemadmodum ex omnibus mercatoribus et venditoribus requirebat in gratiam artificii sapientiae et operis, et quemadmodum sumebat et dupliciter dabat et omne artificium et opus eius in gratiam sapientiae. Et quotidie ei dicebat omnem Salomonis sapientiam quemadmodum ius agebat et quemadmodum rectum exercebat et quemadmodum mensam instituebat et quemadmodum epulas fecit et quemadmodum sapientiam docebat et quemadmodum servis suis mandabat et omnia cum prudentia disposita et dicto eius ambulabant neque quisquam alterum fraudabat neque quisquam opes alterius iniuria violabat neque latro neque fur in diebus eius erat nam cum sapientia sciebat si erraverant et puniebat eos et timorem iis incutebat et pravum non iterabant sed pacifice cum timore regis manebant. Quae omnia narrabat ei et quotidie omnium quae apud regem viderat reminiscebatur eique dicebat; et delectabatur iis quae a mercatore servo suo audierat et in animo suo cogitabat ad eum proficisci et pro multitudine amoris eius flebat si (mercator) ei narrabat et admodum desiderabat ad eum proficisci et in animo cogitabat proficisci et in longum protrahere et difficile (id) putabat. Et iterum ex eo exquirebat et iterum (hic) ei narrabat; (tum) desiderabat et libenter volebat proficisci ut sapientiam eius audiret et faciem eius videret et eum salutaret et regno eius se inclinaret; et mens eius ut ad eum proficisceretur parata erat et Deus quoque mentem eius paratam ad iter reddidit¹ et desiderio eam affectit.

CAP. XXIV. DE PRAEPARATIONE AD ITER.

Et postea incepit domum suam disponere et servis suis mandare et ancillas suas admonere et opes suas adornare, et quaerebat quae et ad iter opus erant et ad salutationem regis et ad donum magistratibus suis et ad praemium ancillis suis. Et congregavit camelas² et mulos et equos et asinos et naves et rates et peras³ et saccos frumentarios et saccos viatorios et

1) Vides igitur verbum አጥብቦ: in una eademque sententia sensu et transitivo et intransitivo usurpatum.

2) Huius vocis singularis adhuc nondum reperta occurrit infra paragr. 12: ረኅብብ:; alia quaedam huius vocabuli forma ረኅብት: occurrit XXXI, 2. Uno tantum praeterea loco haec vox et formam quidem አርኅብት: et ህርኅብት: exhibens occurrit, 1 Sam. 30, 17. Nunc quidem in Abessinia per vocem ረኅብብ: equus provinciae Hamasen intelligitur, quemadmodum (ጸሐዓሴን: ረረሰ:) explicatur in vocabulario aethiopico a Dillmanno lecto. Originem huius vocis in lingua arabica quaerendam esse manifeste patet.

3) Vocabuli ያፋን: singularem ያፋን: vel ያፋንት: sonare verisimile est, quae vox adhuc nondum lecta sine dubio idem significat quod ያፋንት:.

vasa aquaria¹ et lecticas² et se ad iter praeparavit et mandavit omnibus magistratibus suis qui ei subiecti erant ut intra sex menses praeparati essent ad iter et sumerent saccos viatorios³ et disponerent domos suas, remota enim erat terra in quam profecturi erant. Et dixit iis: „Audite vocem³ meam (vos) mei et auscultate sermoni meo! equidem cupio sapientiam et cor quoque meum quaerit scientiam, nam percussa sum amore sapientiae et tracta funibus scientiae; sapientia enim melior est quam coacervatio auri et argenti, sapientia certe melior est quam omnia quae creata sunt in mundo. Cum quo-⁴ nam comparaverint sapientiam sub coelo? melle dulcior est et laetificat prae vino et illuminat prae sole et amatur prae gemma pretiosa et pinguefacit prae oleo et satiat prae offa dulci et honoratum reddit prae myriadibus auri et argenti. Laetificans menti et illuminans oculis et velocitas⁴ pedi et lorica⁵ pectori et galea capiti et torques⁵ collo et cingulum lumbis et nuncia auri- bus et institutrix cordibus et doctrina gnaris et consolatrix prudentibus et gloriam donans quaerentibus. Regnum non consistit sine sapientia neque⁶ divitiae conservantur sine sapientia neque pes ubi insistit firmus est sine sapientia neque quod lingua loquitur amatur sine sapientia. Sapientia certe⁷ omnibus aerariis melior est; qui aurum et argentum coacervavit nihil proficit sine sapientia, qui autem sapientiam coacervavit nemo eam ex animo eius rapit, et quod stulti coacervaverunt comedunt sapientes et propter iniquorum malitiam laudantur iusti et propter stultorum errores diliguntur sapientes. Sapientia vero angusta et dives est et ego amo eam ut matrem et ipsa⁸ complectitur me ut infantem suam; ego sequar sapientiae vestigium et ipsa custodiet me in aeternum, ego quaeram sapientiam et ipsa erit mihi in perpetuum, sequar eius vestigium neque repudiabor ab ea, fulciam me ea eritque mihi murus adamanteus, in praesidium eius refugiam eritque mihi potentia fortis, gaudebo ea eritque mihi gratia multa. Decet enim nos⁹ sequi sapientiae vestigium et imprimi calcem nostram in limine portarum sapientiae; quaeramus eam et inveniemus eam, diligamus eam neve receda-

1) Vox 𐌶𐌹𐌰𐌸𐌸 : vel 𐌶𐌹𐌰𐌸 : (nominativ: 𐌶𐌹𐌰𐌸𐌺 : vel 𐌶𐌹𐌰𐌸 :) pluralis vocis 𐌶𐌹𐌰𐌸 : habenda est; sine dubio hoc loco huius vocis significatio est „vas in quo potio ponitur“ apud Dillmannum desiderata.

2) Hoc loco vox 𐌶𐌹𐌰𐌸 : pluralis vocis 𐌶𐌹𐌰𐌸 : seu 𐌶𐌹𐌰 : non vocis 𐌶𐌹𐌰𐌸 : habenda.

3) Cod. B: instrumenta musica.

4) Hoc ex loco manifeste patet, Dillmannum haud recte suspicatum esse voci 𐌶𐌹𐌰𐌸 : curvi significationem tribuendam esse.

5) B vocem gratia exhibet.

- mus ab ea¹, persequamur eam et inuenimus eam, expetamus eam etprehendemus eam, vertamus mentem nostram ad eam ne eam obliviscamur in omne tempus nam si eius reminiscuntur ipsa in memoriam (se) revocat, apud stultos autem sapientia in memoriam non revocatur nam non honorant
- 10 eam neque (haec) eos diligit. Honor vero sapientiae est honorare sapientem et amor sapientiae est amare sapientem. Ama sapientem neve recedas ab eo et aspectu eius sapiens eris, audi aperturam oris eius ut fias quemadmodum ille, aspice vestigium pedum eius ut colloces (pedes tuos) ubi ille institit neve discedas ab eo ut sumas reliquias sapientiae eius! Equidem auditu etiam amavi eum priusquam eum vidi, omnis enim sermo rumoris eius apud me menti meae gratus erat quemadmodum aqua sitiendi.“
- 11 Responderunt et dixerunt ei magistratus eius et servi eius et ancillae eius et consiliarii eius: „O domina nostra, sapientia certe tibi non deest et sapientiam tuam est quod sapientiam diligis, nos quidem si proficisceris proficiscemur tecum et si manebis manebimus tecum et mors nostra sit cum
- 12 morte tua et vita nostra cum vita tua.“ Et postea se praeparavit ad iter multa cum magnificentia et maiestate cum magno comitatu et praeparatione, cor enim eius voluntate Dei desiderabat Hierosolymam proficisci ut Salomonis sapientiam audiret, nam audierat et cupivit et desideravit proficisci; et oneratae erant² sexcentae nonaginta septem camelae, muli autem et asini sine numero onerati erant; et profecta est et direxit viam suam corde eius Deo confidente.

CAP. XXV. QUEMADMODUM AD SALOMONEM REGEM ADVENTIT.

Et pervenit Hierosolymam et misit munera ad regem, multas res pretiosas desiderabiles ei; hic quoque honoravit eam et gavisus³ est et dedit ei

2 sedes in palatio regni quod vicinum ei erat. Et⁴ mittebat ei coenam et

1) B: neve recedat a nobis.

2) Significatio onerari verbi **†XU:** adhuc nondum lecta est.

3) B: gavisus.

4) Tota haec sectio difficultatibus maximis abundat, praesertim cum multorum vocabulorum significatio omnino non constet. Vox quidem **ΦΖ:** apud Dillmannum desiderata alia forma mihi videtur esse pro **ΦΖ.η:**, **ΦΖ.η:**, **ΦΖ:** quae vox **corum**, mensuram quandam significat. — Iam sequitur vox **ηΛΦ:** cui assandi significationem tribuendam censeo; adhuc quidem iocandi tantum nec non ludibrio habendi radici **ηΛΦ:** in lexico Dillmanni tribuitur. Sine dubio assandi et urendi notio huic radici primitiva est, altera ab ea derivata ita ut explicanda sit aliquem (vel potius animum alicuius) urere, i. e. ludibrio aliquem habere qua ex significatione ludendi et iocandi notio attenuata est. In arabica

dia,¹ mandatum quoque eius cum maiestate et sermonem² eius qui cum
 4 pace et cum timore Dei. Et haec omnia videbat et mirabatur multitudinem
 sapientiae eius, neque quicquam de sermone eius aut de oratione eius imper-
 5 fectum sed perfectum erat omne quod loquebatur. Et laborabat in constru-
 ctionem domus Dei et surgebat et ambulabat dextra et sinistra in fronte
 et a tergo et demonstrabat iis mensuras et stateram et serras; et artificibus
 quoque fabris dicebat mensuras³ et instrumenta caedendis lapidibus et...⁴;
 et lapidariis quoque demonstrabat angulos et rotam et malleos et omnia
 fiebant dicto eius neque quisquam erat qui dictum eius transgrederetur.
 6 Nam velut lucerna in tenebris (erat) lumen mentis eius et velut arena mul-
 titudo sapientiae eius neque quicquam occultum⁵ ei erat de sermone bestia-
 7 rum et avium et daemones quoque sapientiâ subegit. Et omnia arte agebat
 quam Deus ei dederat cum ad eum precaretur, neque enim victoriam supra
 hostes suos neque gloriam aut divitias sed sapientiam et scientiam precatus
 erat ut daret sibi quomodo populum suum regeret et domum eius aedificaret
 et exornaret Dei creaturam omni sapientia et scientia quam sibi dedisset.

CAP. XXVI. DE COLLOQUIO REGIS CUM REGINA.

Et dixit Makeda regina Salomoni regi: „Beatus tu, mi Domine, quod
 ita tibi data est sapientia et scientia; equidem desiderarem esse velut vilis-
 simarum ancillarum tuarum quaedam ut pedes tuos lavem et sapientiam
 tuam audiam et scientiam tuam cognoscam et regno tuo me inclinem et
 2 sapientia tua gaudeam. Quantopere placuit mihi oratio tua et suavitas sermonis
 tui et pulchra ambulatio tua et iucunda loquela tua et facundia suavitatis
 sermonis tui quae mentem laetificat et ossa pinguefacit et corda cingit et
 3 labra exornat grataque reddit et vestigia confirmat! Et video te, sapien-
 tiam tuam esse sine mensura et prudentiam tuam sine deminutione velut
 lucerna in tenebris et velut malum punicum in horto et velut margarita in
 mari et velut stella matutina inter stellas et velut lumen lunae in nebula
 4 et velut aurora matutina et ortus solis in coelo. Equidem gratias ago ei
 qui me perduxit et fecit ut te viderem et qui limina portarum tuarum cal-

1) Forma **ሠአሠአኛ**: , facundia, lexicis addenda.

2) Accusativus **አጥሠአቶ**: dependet a **ሰጦሀት**:.

3) Cod. B **ጦሳፋለ**: exhibet, quod haud scio an non lapsu calami ortum sit, fortasse singularis **ጦስፋለ**: vel **ጦስፋለት**: eiusdem ac **ሰፋለ.P**: significationis est.

4) Quo modo vocabulum **ጦጊንጾት**: , **ጦጊንጾት**: vertam omnino non scio, vocis enim **ጦጊንጾ**: , pharetra, significatio prorsus non quadrat.

5) **ተስፀረ**: III 1 adhuc nondum lectum est, omnibus aliis locis forma III 2 occurrit.

care me fecit et audire me fecit vocem tuam.“ Respondit Salomo rex et 5
dixit ei: „Sapientia certe et prudentia ex te germinaverunt, mihi autem
ideo quod Deus Israelis mihi dedit ad quem precatus sum et a quo petivi;
tu autem non cognoscens Deum Israelis hanc sapientiam germinare fecisti
ex corde tuo ut me videres humilem servum Dei mei et protectorem taber-
naculi eius, qui consisto et famulor et incedo pro domina nostra, arca legis
Dei Israelis, Zione sancta coelesti. Equidem servus sum Deo meo neque 6
liber factus sum neque factus sum famulans voluntate mea sed voluntate
eius; neque hic sermo ex me sed hic quod loqui me fecit loquor, hic quod
mihi mandavit facio, hic quod secundavit mihi ambulo, hic quod docuit me
loquor, hic quod intelligere me fecit intelligo; nam cum pulvis essem car-
nem me fecit et cum aqua essem hominem concretum me fecit et cum gutta
parva essem, saliva quae in terram spuitur¹ et supra terram siccatur, ad
formam suam me formavit et ad similitudinem suam me fecit.“

CAP. XXVII. DE OPERARIO.

Et cum hoc reginae diceret, vidit operarium quendam portantem lapi-
dem supra caput suum et utrem aquae supra collum suum et viaticum suum
et calceos suos in lumbis suis, ligna quoque manibus suis immiserat et
vetusta scissaque vestimenta eius erant et sudor stillabat ex facie eius et
aqua utris quoque manabat in calcem eius et ante eum pertransivit. Et 2
cum iret dixit ei: „Sta!“ et stetit; et vertit se ad reginam et dixit ei:
„Aspice hunc, quae est praestantia mea prae hoc et quae est excellentia²
mea prae hoc et quae gloria mea prae hoc? Nam ego quoque homo
et cinis sum qui cras vermis et foetor ero, nunc vero appareo velut
immortalis in aeternum. Quis Deum reprehendisset³ si huic dedisset³
esse quemadmodum ego, me autem si ad laborem coegisset quemadmodum
hunc? Nonne uterque nostrum pulmo⁴ (hoc significat homo)? Quemadmo-

1) Passivum verbi **ተፋሰ**: adhuc nondum lectum est.

2) Vox **ዲዩስኛ**: lexicis addenda.

3) Haereo paulum in interpretatione vocis **አዎአግዛዝ**, videtur mihi
componendam esse eam cum **ግዕዝ**, irasci, reprehendere non cum **ግዕዝ**:
migrare, proficisci; forma autem IV, 1. illius verbi adhuc nondum reperta eiusdem
ac I, 1. significationis esse videtur. Cf. XXVIII, 6.

4) Lectio **ሰንዑኛ**: ita inepta est ut ipsos Aethiopes offenderit, bibliopola
igitur quidam hanc vocem vocabulo **ሰብኛ**: interpretari conatus est, fortasse
partem pro toto intelligens fortasse similitudine literarum commotus. Mihi quidem
videtur, auctorem ipsum **ሰብኛ**: scripsisse deinde autem iniquo quodam casu
vocem **ሰንዑኛ**: in libros manuscriptos irrepsisse.

dum mors eius mors mea et quemadmodum vita eius vita mea, et hic fortior in labore est quam ego, fortitudinem enim miseris dat quemadmodum ipse vult.“ Et dixit ei „Vade ad opus tuum.“

CAP. XXVIII. QUEMADMODUM REGINAE MANDAVIT.

Et iterum reginae dixit: „Quae utilitas nostra qui homines sumus est, nisi poenitentiam et misericordiam exercemus! supra terram nonne nos omnes inutiles, gramen campi¹ quod tempore suo exarescit et quod ignis cremat? supra terram certe praediti sumus cupediis dulcibus et vestimentis pretiosis dum viventes (et) validi (sumus), et praediti sumus odoribus et unguentis dum viventes mortui (sumus) flagitio et peccatis, dum sapientes stulti facti sumus inobedientia et perversitatibus, dum honorati viles facti sumus hariolando et adoratione idolorum. Homo autem qui honoratus creatus est ad similitudinem Dei, si bonum agit erit quemadmodum Deus; homo autem nequam, et si peccatum agit erit quemadmodum diabolus, diabolus autem insolens (est), qui aspernatus est mandatum creatoris sui et omnes insolentes ex hominibus ambulabunt in via eius (et) iudicabuntur cum eo Deus autem humiles amat et eos qui humilitatem agunt et ambulant in via sua, et gaudebunt in regno eius; beatus autem qui novit sapientiam, haec est poenitentia et timor Dei!“ Quae cum regina audisset dixit: „Quantopere placuit mihi vox tua et quomodo delectavit me sermo tuus et apertura oris tui! dic mihi ergo quemnam me adorare deceat; nos quidem solem adoramus quemadmodum patres nostri nos docuerunt, dicimus enim Hic sol rex deorum est; alii autem qui infra nos sunt pars eorum lapides adorant et pars arbores adorant et pars simulacra adorant et pars idola aurea et argentea adorant, nos autem solem adoramus, hic enim nutrimentum coquit et rursus hic tenebras illuminat et timorem removet; dicimus ei Rex noster et dicimus ei Creator noster et adoramus eum velut deum nostrum, nemo enim dixit nobis alium deum praeter hunc. Sed audivimus, vobis Israeli alium deum esse quem nos non cognoscimus, et nunciaverunt nobis, eum vobis arcam ex coelo demisisse et dedisse vobis tabulas legis per Mosem prophetam suum; hoc audivimus. Et ipse descendit et colloquitur vobiscum et demonstrat vobis iudicium suum et mandatum suum.“ Respondit rex et dixit ei: „Recte et iure adorant Deum qui omnia fecit, coelum et terram, mare et continentem, solem et lunam, stellas et splendores, arbores et lapides, pecora et aves, bestias et crocodilos, pisces et cete, hippopotamos et laceratas aquaticas, fulgura et fragores, nubes et tonitru, pulchra et foeda; eum solum nos adorare decet in timore et in tremore, in laetitia et in gaudio.

1) vel „gramen campi inutile.“

Hic enim dominus omnium est, creator angelorum et hominum, et hic in-6
terficit et vivere facit, hic punit et clementem se praebet (hic est) qui pau-
perem e terra elevat et miserum ex pulvere exaltat, tristem reddit et laeti-
ficat, ascendere et descendere facit; nemo est qui eum reprehendat nam
dominus est omni, neque quisquam est qui ei dicat Quid hoc fecisti? Et
ei convenit glorificatio et gratiae ab angelis et hominibus. Quod autem 7
dixisti Dedit vobis arcam legis, profecto data nobis est arca Dei Israelis
quae ante totam creationem creata est consilio magnificentiae eius, et man-
datum suum nobis scriptum demisit ut ius eius et iudicium eius sciamus quod
instituit in monte sanctuarii sui.“ Et dixit regina: „Abhinc certe non solem 8
adorabo sed creatorem solis adorabo Deum Israelis; haec arca Dei Israelis
sit mihi domina mea, mihi et semini meo post me et omni regno meo qui
infra me sunt. Et propter hoc ego inveni gratiam ante te et ante Deum
Israelis creatorem meum qui ad te me perduxit et audire me fecit vocem
tuam et demonstravit mihi faciem tuam et intelligere me fecit mandatum
tuum.“ Et reversa est in domum suam et semper ibat et redibat et audie-9
bat sapientiam eius et in corde suo (eam) reservabat. Et hic quoque ibat
ad eam et dicebat ei omnia de quibus eum interrogaverat, et haec quoque
ibat ad eum et interrogabat eum et (hic) indicabat ei omnia quae desidera-
bat. Et postquam sex menses mansit desiderabat redire in terram suam et
misit ad eum dicens: „Equidem desiderarem tecum manere, nunc autem
propter totum populum desidero in terram meam redire; et hoc quod audivi,
faciat Deus ut fructum ferat in corde meo et in corde omnium qui mecum
audiverunt. Neque enim auris impletur audiendo neque oculus satiatur
spectando sapientiam tuam.“

Neque haec tantum venit sed multi venerunt ex urbibus et terris ex 10
propinquo et ex remoto neque enim quisquam in his diebus inveniebatur
sapientia quemadmodum ille; neque homines tantum ad eum venerunt sed
insuper bestiae quoque et aves venerunt ad eum et audiebant vocem eius et
mirabantur sapientiam eius et colloquebantur cum eo et redibant in terram
suam, et quisquis mirabatur sapientiam eius et mirabatur eo quod audierat
et spectaverat.

CAP. XXIX. DE 318 PATRIBUS.

Et cum ad eum misisset ut in terram suam proficisceretur, meditabatur
in animo suo et dixit: „Tam venusta femina venit ad me a finibus terrae;
quid scio num Deus semen mihi ex ea daturus sit“ quemadmodum dictum
est in libro regum.¹ Salomo autem feminarum diligens erat et uxores duxit 2
ex Hebraeis et Aegyptiis et Cananaeis et Idumaeis et Moabitis et ex regione

1) Revera autem nihil de hac re in sacro codice occurrit.

maritima¹ et Kuirgui et Damasco et Syria² et ex iis quarum venustatem pulchram esse ei dicebant, et erant quadringentae reginae et septingentae pelliceae, et hoc non fornicatione fecit sed meditatione sapientiae quam Deus ei dederat reminiscens id quod Abrahamo dixerat „Multiplicabo semen tuum velut stellas coeli et velut arenam maris.“³ Et dixit in mente sua „Quid scio, num Deus mihi filios masculos daturus sit singulum singulae ex his“ et propterea sapientem se gerens ita fecit dicens „Filii mei haereditate accipiunt³ urbes hostis et eradicant eos qui idola adorant.“ Illi autem, pristina gens, erant ad normam carnis, neque enim gratia spiritus iis data erat, qui autem post Christum sunt, datum iis est ut cum singula uxore sint ad normam coniugii et praeceperunt iis apostoli dicentes: „Qui sumunt carnem eius et sanguinem eius [scil. Christi], omnes hi fratres sunt, mater eorum ecclesia et pater eorum Deus et clamant dum accipiunt carnem Christi dicentes Pater noster qui in coelis.“ Salomoni autem de feminis non praeceptum erat neque peccatum ei erat in ducendo uxores, fidelibus autem lex et praeceptum datum est ne uxorem ducerent neve feminas multiplicarent, quemadmodum Paulus dixit;⁴ qui autem multas uxores ducunt sibi ipsis poenam quaesiverunt. Qui autem unam uxorem ducit non est (ei) peccatum sed ius sororis [sc. sororem ducendi] recusavimus quod ad partum attinet,⁵ dixerunt apostoli in synodo. Et nos praecepimus cum iis, accurate scimus quae locuti sunt apostoli qui ante nos (fuerunt), nos 318 rectificavimus et reformavimus fidem dum dominus noster Iesus Christus nobiscum est, et hic praecepit nobis quemadmodum docemus et instituimus fidem.

⁴ Ille autem Salomo rex misit ad reginam dicens: „Postquam huc venisti quid proficisceris priusquam vidisti consuetudinem regni et quemadmodum coena electis regni nostri instituitur tamquam iustis et quemadmodum vulgus reicitur tamquam peccatores, ex hoc quoque sapientiam accipies. Veni igitur post me et in nitore meo sedebis in tentoriis et satisfaciam tibi et cognoscas consuetudinem regni, diligis enim sapientiam et tecum manebit usque ad suprema tua et in aeternum quoque.“ Vaticinium enim apparebat in lingua ⁵(eius). Et rursus haec quoque misit dicens: „Cum stulta ego essem sapiens facta sum sequendo sapientiam tuam et cum a Deo Israelis repudiata essem electa sum propter fidem meam quae in corde meo est; abhinc certe alium

1) Sic verti, vocabulum 44: idem esse ac arab. **بف**, putans.

2) Respondet quidem forma **יִרְצֵהוּ**: adverbio *συρισί*.

3) Gen. 22, 17. — 4) Docet enim Paulus (1 Cor. 7.) optimum quidem esse, matrimonia omnino non contrahi, sin quis uxorem ducere velit, unâ eum contentum esse debere. Ceterum B omittit verba „ne uxorem ducerent.“

5) Haud scio an non hunc locum sine dubio mutilatum recte verterim. Ceterum tota haec sectio vitii non vacare videtur.

praeter eum ut deum non colam. Quod autem dixisti, in voluntate tua esse ut sapientiam et splendorem mihi augeas, veniam quemadmodum desiderasti.“ Et propter hoc Salomo gravisus est et electos suos vestivit et duplum supra⁶ mensam suam addidit et mandavit ut pararent omnem domus suae institutionem et omnia quemadmodum die quo exornatur domus Salomonis regis; et postea disposuit eam admodum cum splendore et laetitia et pace, cum sapientia et pietate cum omni humilitate et lenitate. Et postea instituta est⁷ mensa regis quemadmodum consuetudo regni, et regina quoque intravit per portam aversam cum nitore et splendore et consedit in regione eius post eum, ubi videbat et animadvertibat¹ et cognoscebat omnia; et mirabatur valde id quod videbat et audiebat et celebrabat in corde suo Deum Israelis et mirabatur splendorem domus regni quem videbat, nam ipsa videbat ipsam autem nemo videbat eo quod cum sapientia ei sedem fecerat et exornaverat purpuram sternens et strata² expandens et cubicula³ cum marmoribus et gemmis faciens et unguenta aspergens et stactas et cassiam expandens et illinens galbana et thura. Et cum hoc habitaculum intrarent, admodum⁸ pulcher erat odor eius et antequam offas comederunt satiabat (eos) suavitas odoris eius; et misit reginae cibos sitim stimulantes cum consilio et sapientia et potiones acidas et pisces⁴ et piper compactum.⁵ Et hoc fecit et reginae dedit ut ex eo ederet.

CAP. XXX. QUOMODO REX REGINAE IURAVIT.

Et cum mensa regis ter et septies absoluta esset venerunt praefecti et pueri et consiliarii et servi; surrexit rex et venit ad reginam et dixit ei cum soli essent: „Blanditias amoris hinc accipe usque mane.“ Et dixit ei regina: 2 „Iura mihi per Deum tuum, Deum Israelis, te mihi vim non illaturum esse,

1) Verbum ተተኛዐር: vocabulo „animadvertibat“ reddendum putavi, quae significatio apud Dillmannum desideratur, est nimirum passivum personale verbi አዎረ: I, 2 significationis „monstrare, significare,“ significat igitur passivum germanice „bekannt gemacht werden mit einer Sache, i. e. animadvertere rem.“ Eadem huius verbi significatio occurrit Num. 21, 8 et 9: አንብር: ንብ: ይተኛዐረ: „Pone eum (draconem) ubi (homines eum) animadvertunt.“ Dillmannus in lexico hunc locum sub significatione „signum dare“ affert, quae significatio non quadrare videtur.

2) Vocabulum ብህፍ: in lexicis aethiopicis quidem adhuc desideratum, occurrit in lexicis amharicis et Ludolfi et Isenbergi, est arabicum بسات.

3) B. fenestram.

4) Vox ከዐክ: in lexicis desiderata est arabicum سبك.

5) Valde dubito, vocem ጠቢቃተ: a me recte redditam esse.

si enim ad consuetudinem hominum pellecta fuerim descendam puella in
3 labore et dolorem et miseriam in itinere.“ Respondit et dixit ei: „Iurabo
tibi me tibi vim non illaturum esse, sed tu quoque iura mihi te nulli rei in
domo mea vim illaturam esse.“ Et regina risit et dixit: „Cum sapiens sis,
quid velut stultus loqueris? Num furabor aut expoliabo domum regis, quae
rex mihi non dedit? Ne tibi videatur, mi domine, me propter opum amo-
rem huc venisse, meum quoque regnum tuis divitiis abundat neque quidquam
4 causa veni!“ Et dixit ei: „Si tu iurare me facis iura mihi, et iusiurandum
utrique decet sibi invicem iniuriam non illaturos esse; et si tu me iurare
non facis neque ego te iurare faciam.“ Et dixit (regina) ei: „Iura mihi te
5 illaturam esse.“ Et iuravit ei et eam iurare fecit; et ascendebat rex super
cubiculum suum in una parte, et reginae quoque praeparaverunt cubiculum
in altera parte; et dixit puero servienti: „Lava pelves et pone amphoram
aquae ita ut regina (eam) videat et claude portas et dormi!“ Et hoc ei
dixit alia lingua quam regina non cognoscebat, et ille sic fecit et dormivit.
6 Sed rex iam non dormivit et se ipsum velut dormientem disponebat et spe-
culabatur; domus autem Salomonis regis noctu etiam splendebat quemadmo-
dum die, cum sapientia enim margaritas fecerat splendentes ut sol et luna
7 et stellae in lacunari domus suae. Regina autem paullum dormivit et cum
expergisceretur os eius siti siccum erat, sapientiâ enim suâ erat quod ei res
sitim stimulantes dederat, admodum autem sitiebat et os eius siccum erat
et palpavit os eius neque rorem invenit, et cogitabat bibere aquam quam
videbat et speculata est et spectabat ad regem Salomonem et videbatur ei
8 dormire firmum somnum. Hic autem non dormivit sed exspectabat donec illa
surgeret ut aquam furaretur siti suae. Et surrexit, pede suo nullum strepi-
tum efficiens et ivit ad hanc aquam pelvis et sumsit (eam) ut aquam biberet;
et illeprehendit manum eius priusquam aquam biberet et dixit ei: „Quid
9 transgressa es mihi iusiurandum quod iurasti, te non vim illaturam esse
cuiquam in domo mea?“ Respondit cum timore et dixit: „Estne trans-
gressio iurisiurandi in potatione aquae?“ Et dixit ei rex: „Num vides
quod aquâ melior sit sub coelo?“ Et dixit: „Peccavi in me ipsam et tu
es liber a iureiurando sed sine me bibere aquam siti meae.“ Et dixit ei:
„Sumne fortasse liber a iureiurando tuo quod iurare me fecisti?“ Et dixit
ei regina: „Esto liber a iureiurando, sed profecto sine me aquam bibere!“
Et sivit eam bibere; et postquam aquam bibit fecit voluntatem suam et una
10 dormierunt. Et postquam obdormivit apparuit Salomoni regi sol splendens
et descendit ex coelo et illuminabat valde supra Israel. Et postea immo-
ratus subito ablatus est et volavit usque ad terram Aethiopiae et hic quoque
valde illuminavit in aeternum nam libenter hic mansit. Et (rex) exspectavit
11 num in Israel rediturus esset sed non redivit. Et cum rursus exspectaret,

splendor ortus est et sol ex coelo descendit in terram Iudae et illuminavit eam magis quam antea. Israel autem solem male tractaverunt propter flammam eius et in splendore eius non ambulaverunt; et sol quoque Israelem aspernatus est et hic quoque inviderunt ei neque pax fieri potuit inter eos et inter solem. Et manus suas sustulerunt contra eum cum baculis et cultris et extinguere solem desiderabant, et omnem orbem cum terrae motu et nebula obscuraverunt et videbatur iis (solem) rursus non oriturum esse, et splendorem eius corruperunt et irruerunt in eum et sepulcrum eius custodierunt ubi in eum irruerant. Et exivit ubi non suspicati erant et illuminavit totum mundum imprimis autem in primo mari et in extremo mari Aethiopiae et Romae, Israelem autem valde aspernatus est et ascendit supra thronum suum pristinum.“¹

CAP. XXXI. QUEMADMODUM REGINAE SIGNUM DEDIT.

Et cum Salomo rex dormiens hanc visionem vidisset, horrui anima eius et ablata est mens eius velut fulgur et trepidus experrectus est, et iterum miratus est de regina nam vigor eius firmus erat et venustas eius pulchra et casta in virginitate sua, et sex annos in terra sua regnaverat et cum talis esset nitor et splendor eius (tamen) castam servaverat carnem suam. Et dixit ei: „Dimitte me ut proficiscar in terram meam;“ et intravit (rex) in² domicilium suum et dedit ei omnes res pretiosas desiderabiles et divitias et pulchra vestimenta quae oculos auferunt et omnes res pretiosas desiderabiles terrae Aethiopiae et camelas et circiter sex milia² curruum qui onerati erant opibus splendidis desiderabilibus et currus quibus³ vehebantur in arena et

1) Hoc Salomonis somnium ita explicandum est: prior sol quae ex coelo descendit et Israelem illuminavit et subito in Aethiopiam volavit est arca legis Dei a Deo coelitus demissa, Hierosolymis asservata et deinde a Menileco Salomonis filio raptata et in Abessiniam deportata ubi in Axumae ecclesia usque in saecula saeculorum asservabitur. Alter autem sol est Christus quem Iudaei persecuti sunt et necaverunt cuiusque sepulcrum custodierunt, qui autem post resurrectionem suam Romam et Aethiopiam sibi elegit et fide christiana illuminavit.

2) Vox ሲሕ: mille (cf. Dillm. lex. c. 393) in omnibus fere linguis neoabessiniciis (non solum neoethiopicis) frequentatissima est; occurrit in lingua Agavorum, Falaschorum, Tigrensiarum aliarum gentium, praesertim in lingua amharica hoc vocabulum (፹ሀ: vel ሲ:) usitatum est; origo quidem huius vocis in linguis hamiticis quaerenda videtur, cf. copt. ψΟ, ψΕ, bega shêb (b finalis ad radicem non pertinet). In monumentis gees lingua conscriptis hoc vocabulum omnino fere non occurrit.

3) Vox ኧሊ: accusativus accipienda est.

currum qui supra mare ibat et currum qui in auris festinabat quem pro
3 sapientia sua fecerat quam Deus ei dederat. Et gavisa est et exiit ut proficisceretur et valedixit (rex) ei multa cum maiestate et seorsim eam abduxit ubi soli erant et anulum a digito minimo traxit et dedit eum reginae et dixit ei: „Accipe eum ne me obliviscaris et si semen ex te accepero, hic ei signum sit, et si masculus erit veniat ad me, et pax Dei sit tecum, et cum tecum dormirem multam visionem in somnio vidi, solem, cum in Israele ortus esset, auferri et volare et illuminare terram Aethiopiae; fortasse civi-
4 tas tua per te benedicta erit, et Deus scit. Tu autem conserva quae tibi dixi ut Deum colas toto corde tuo et voluntatem eius facias, hic enim insolentes punit et erga humiles clementem se praebet et fortium sedes destruit et pauperes honorificat, nam mors et vita ab eo et divitiae et paupertas voluntate eius dantur, omnia enim ei sunt, neque quisquam resistere potest mandato eius aut iudicio eius nec in coelo nec in terra nec in mari nec in abyssis, et Deus sit tecum et proficiscere cum pace.“

CAP. XXXII. QUEMADMODUM PEPERIT ET IN TERRAM SUAM REVERSA EST.

Et invicem sibi valedixerunt et profecta est et advenit ad urbem Bâlâ Sadisârjâ (?) novem mensibus et quinque diebus postquam ab eo dimissa est. Et dolores eam occupaverunt et peperit infantem masculum et dedit eum
2 nutrici multo cum splendore et apparatu. Ipsa autem mansit usque finitum erat tempus purificationis suae; et postea in terram suam rediit multa cum maiestate; et magistratus eius qui hic erant afferebant munera dominae suae et adoraverunt et inclinaverunt se ei et omnes regiones delectabantur adventu eius; et induit nobilibus ex illis vestimenta pulchra et quibusdam dedit aurum et argentum et hyacinthum et purpuram et omnes opes desiderabiles dedit et ordinabat regnum suum, neque quisquam vocem eius transgressus est, amavit enim sapientiam. Et Deus regnum eius fortificavit; et ille infans adolevit et appellavit nomen eius Baina-Hekem.

VITA.

Georgius Fridericus Franciscus Praetorius natus sum Berolini d. XXII. m. Dec. anni h. s. XLVII. patre Georgio, mercatore, matre Mathilda e gente Schoenermark. In Guilelmi Hermanni schola literarum elementis imbutus, gymnasium Berolinense Leucopheum per sex annos et dimidium frequentavi. Anni LXV. tempore auctum-
nali in numerum civium academiae Berolinensis receptus in studia literarum orient-
talium incubui scholasque Roedigeri Weberi Dietericii Petermanni frequentavi. Tempore anni LXVII. paschali me Lipsiam contuli, ubi per anni spatium a Flei-
schero et Krehlio doctrinam accepi. Berolinum redux per duo semestria Wetzsteinii
et Tobleri scholis interfui. Quibus viris doctissimis nec non viro illustrissimo Lar-
sow quo duce gymnasii civis literarum orientis primos haustus bibi gratias quam
maximas habeo, semperque habebo.

SENTENTIAE CONTROVERSAE.

---

1. Vero prorsus contrarium est quod nuper docuit *Ben-fey* (Geschichte der Sprachwissenschaft S. 728): dass die Grundlage des Tigre, Amharischen und Harari der hamitische Zweig ist; dass dieser erst durch die Herrschaft eingewanderter Semiten speciell semitische Elemente erhielt. Immo fundamenta sunt semitica sed propinquitate populorum hamiticorum admixtiones quasdam hamiticas acceperunt.

2. Omnium linguarum aethiopico-hamiticarum numerandi methodus antiquissima erat quinaria.

3. In pronomine suffixo possessivo primae personae linguae Oromonum (Gallasprache), *ko* vel *kiya*, pl. *keña* literae *k* vis personalis non inest quemadmodum adhuc omnes voluerunt (cf. Tutschek, grammar of the Galla lang. § 225; Massaja, lectiones grammaticales p. 240; Lottner in Transactions of the philol. soc. 1859 p. 49) sed est stirps universalis demonstrativa; respondent igitur hae formae copticis ΠΑ, ΠΕΝ.

4. Linguarum Semiticarum et Hamiticarum cognationem artiore statu.

5. Linguarum Semiticarum grammaticis id nunc maximi momenti esse debet ut originem, significationem antiquissimam, formam, formandi rationem radicum trilateralium indagent.

SEVENTH CONFERENCE

1900

1901

1902

1903

1904

1905

1906

1907

1908

1909

1910

D Dg 572

ULB Halle

001 131 206

3/1

